

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กระทรวงสาธารณสุข. การประชุมปฏิบัติการ การวิจัยสาธารณสุข, 7-9 กันยายน 2524.
- . กองแผนงานสาธารณสุข. รายงานผลการสำรวจสถานะอนามัยการแสวงหาและการใช้ บริการเกี่ยวกับสุขภาพ กับลักษณะการสื่อสารสัมพันธ์ระหว่างผู้ใช้บริการกับผู้ให้บริการในท้องถิ่น, สิงหาคม 2522.
- . กองแผนงานสาธารณสุข. สภาพและปัญหาสาธารณสุข นโยบายและกลวิธีการพัฒนาใน แผนพัฒนาการสาธารณสุข ฉบับที่ 7 พ.ศ. 2535-2539.
- . กองสถิติสาธารณสุข. รายงานการวิจัยเรื่องการวัดระดับสุขภาพและสังคมใน 10 จังหวัด, มีนาคม 2527.
- จุฬามาศ ศิริวงศ์พาณิชย์. ลำดับศัภยและเขตบริการของสถานบริการสาธารณสุขในเขต เทศบาลเมืองนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 2533.
- ชนินทร์ เจริญกุล และคณะ, การศึกษาพฤติกรรมการใช้และไม่ใช้บริการของรัฐในระดับ อำเภอ, 2522
- ชื่นชม เจริญยุทธ. ปัจจัยกำหนดการตัดสินใจใช้บริการสาธารณสุขประเภทต่างๆ ของ ประชาชนในชนบท. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล, 2522.
- ชลอศรี จันทรประชุม. การใช้บริการด้านอนามัยของประชาชนที่สถานีอนามัยในตำบล เชียงดอย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2520.
- ตปนิย์ พรหมภัทร. เขตบริการของศูนย์บริการสาธารณสุข สังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.
- ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์. เพ็ญจันทร์ ประดับมุข และนุริยัน ยูโซะ. เศรษฐกิจสาธารณสุขไทย. นครปฐม : ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล, 2529.
- ธีระพงษ์ เวชวิทยาขลัง, การศึกษาการดำเนินงานของโพลีคลินิคในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.

- เบญจา ยอดดำเนิน และคณะ. ทฤษฎีและการศึกษาทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาการแพทย์. นครปฐม : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2523.
- พิศวาท ทุดิยะโพธิ์ และคณะ. การใช้ยาของชุมชน. กรุงเทพฯ : คณะเภสัชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519.
- รัฐจวน ลีมสุวรรณ. การวิเคราะห์ความต้องการของผู้ใช้บริการจากการรักษาพยาบาลในโรงพยาบาลเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.
- รวินันท์ ศิริกนกวิไล และคณะ. โครงการอยุธยา. องค์รวมแห่งสาธารณสุข ภูมิปัญญาจากการวิจัยระบบสาธารณสุข. กรุงเทพฯ : บริษัทพิมพ์สวยจำกัด, 2537.
- วาทินี บุญชะลิกษี. การประชุมวิชาการประชากรศาสตร์แห่งชาติ 2534. กรุงเทพฯ : บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด, 2534.
- วิภา ดรรงค์พิศุภกุล. ความพึงพอใจของผู้ป่วยนอกต่อการบริการของโรงพยาบาลรามาริบัติ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.
- สมบุรณ์ สุทธนะ. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเดินทางไปโรงพยาบาล กรณีศึกษาในเขตจังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.
- สันทนต์ เสริมศรี และเจมส์ เอ็น ไรลีย์. พฤติกรรมการใช้บริการทางการแพทย์ สาธารณสุข และการควบคุมกำเนิดของคนไทย. นครปฐม : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2517.
- สายใจ คุ่มขนาบ. ปัจจัยที่ยังผลต่อการปฏิบัติทางด้านอนามัยของชาวชนบทในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2515.
- สายปัญญา รอดเฉย. วิเคราะห์การเลือกใช้วิธีการรักษาพยาบาลของประชาชนในระดับหมู่บ้าน, 2525.
- สายสัมพันธ์ รับขวัญ. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการข้ามขั้นตอนการใช้บริการที่สถานีอนามัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล, 2529.
- ลำลี เปลี่ยนบางช้างและคณะ. สังคมจิตวิทยาในการใช้บริการสาธารณสุขในชนบทภาคกลาง รายงานการสำรวจข้อมูลเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : กระทรวงสาธารณสุข, 2521.
- สุขุมล ธนาเศรษฐ์อังกูล. ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการใช้บริการผู้ป่วยนอกของผู้ป่วยต่างจังหวัด ที่โรงพยาบาลศิริราช. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล, 2522.

- อัญชลี เหล่าธิตีพงศ์. การศึกษาความคิดเห็นของผู้ใช้บริการต่อบริการของศูนย์บริการ
สาธารณสุขในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2523.
- อรทัย รวยอาจิน และกาญจนา แก้วเทพ. บทบาทของแพทย์แผนโบราณในการพัฒนา
สาธารณสุขไทย. นครปฐม : คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัย
มหิดล, 2517.
- อำพล จินดาวัฒนะ. บางมุมมองเพื่อ ทสอ. กรุงเทพฯ : กองสาธารณสุขภูมิภาค, 2536.

ภาษาอังกฤษ

- Aday, L. and Anderson. R. the Development of Indices of Access to Medical Care.
Michigan : University of Michigan, 1975.
- Babson, J. Health Care delivery systems. A Multinational survey. London : Pitman
Press, 1972.
- Berry, B.J.L. Geography of Market Centers and Retail Distribution. New Jersey :
Prentice-Hall, 1967.
- Berry, B.J.L. and Harris, C.D. Central Place. International Encyclopedia of the
Social Sciences 2 (1968) : 365-369.
- Christaller, W. Central place in southern germany. Translated by Baskin, C.W.
Englewood Cliff, N.J. : Prentice, 1966.
- Ciocco, A and Altman, I. Medical Service Areas and distances travelled for physician
care in Western Pennsylvania. Public Health Monograph 19 (1968).
- Cunningham, C.E.; Dolge, T.C.; and H.Nabangxang. Studies of Health and Health
Behavior in Saraphi District North Thailand. Chiangmai : Chiangmai
University, 1970.
- Day, F.A. and Leoprapi, B. The effect of Location on family planning and Health
facility use. Patterns of Health Utilization in Upcountry Thailand. Institute
for Population and Social Research. Mahidol University, 1977 : 49-50.
- Djukanovic, V. and Mach, E.P. Alternative approaches to meeting basic health needs
in developing countries. A joint UNICEF and WHO study, 1973.
- Fabrega, H. Toward a Model of illness behavior. Medical Care 6. (1973) : 470-
484.

- Fairbain, K.J. and May, A.D. Geography of Central Place. Hong Kong : Lee Fung Printing Co., Ltd., 1971.
- Fielding, G.J. Geography as Social Sciences. New York : Harper and Row Publisher, 1974.
- Galpin, C.J. The Social Anatomy of An Agriculture Community. Research Bulletin 34 (1915).
- Ingram, D.R.; Clarks, D.R.; and Murdie, R.A. Distance and the Decision to visit an emergency. Social Science and Medicine 12 (1978) : 55-62.
- Jelik, P.J. and McNamara, R.L. The Relation of distance to the differential use of ceratain health personal and facilities and to the extent of bed illness. Rural Sociology 17 (1952) : 261-265.
- Kolars, J.F. and Nystuen, J.D. Geography The Study of Location Culture and Environment. New York : Mc Graw-Hill, 1974.
- Kolb, J.H. Service Relations of Town and Country. Research Bulletin 58 (1923).
- Lively, C.E. and Beck, P.G. The Rural Health Facilities of Ross Country, Ohio. AES Bulletin. (1972) : 45-46.
- Losch, A. The Nature of Economic Regions. Southern Economic Journal 5 (1938) : 71-78.
- Ministry of Public Health, Report on the result of survey of the Utilization of health manpower and expenses incurred in medical treatment of the people. (1970).
- McGlashan, N.D. The distribution of population and Medical facilities in Malawi. Medical Geography : Technique and Field Studies. London : Methuen, 1972.
- Morrill, R.L.; Erickson, R.J.; and Rees, P. Factors influencing distances traveled to hospital. Economic Geography 46 (1970) : 161-171.
- Murdie, R.A. Cultural differences in consumer travel. Economic Geography (1965) : 211-233.
- Nathanson, A.C. Illness and Medical care A Review of Data Theory and Method. Sci. & Med. 11 (1977).

- Phelps, C.E. Effects of Insurance in Demand For Medical Care Equity in Health Services. Cambridge Ballinger Publishing Company, 1975.
- Platt, R.S. A Detail of Regional Geography. Annals 18 (1928) : 81-126.
- Rauyajin, O. and Plianbangchang, S. Psychological Aspects of Rural Health Service in the Northeast Region of Thailand (1983).
- Research Committee. Thailand Directory of Health Service (July 1987-June 1982).
- Richardson, W.C. Poverty Illness and the Use of Health Service in the United States. Patients Physicians and Illness. ed. Jaco, F.G. New York : Macmilion, 1972.
- Roberts, M. An Introduction to town planning technique. Wm Brendon & Sons Ltd., 1974.
- Rondinelli, D.A. and Ruddle, K. Integrating Spatial Development. Ekistics (1977).
- Ruth, W. Behavior and Illness. Englewood Cliff, N.J. : Prentice Hall, 1973.
- Smith, D.M. Patterns in Human Geography. N.Y. : Penguin Books, 1975.
- Shannon, G.W.; Bashur, R.L.; and Metzner, C.A. The concept of distance as a factor in accessibility and utilization of health care. medical care review 26 (1969) : 143-161.
- Suchman, E. Stages of illness and medical care. Journal of Health and Human Behavior 6 (1965) : 114-128.
- Vorakamin, S. and Muangman, D. Health Problems in Thailand. (1979).
- Weiss, J.E. The effect of Medical Centers on the Distribution of Physicians in the United States. (1968).
- Yeates, M.H. An introduction to quantitation analysis in economic geography. New York : McGraw Hill Inc., 1965.
- Zipf, G.K. Human Behavior and the Principle of Least Effort : An Introduction to Human Ecology. Massachusetts : Cambridge, 1949.

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก
ลักษณะทางกายภาพ เศรษฐกิจ ประชากรและบริการพื้นฐาน
ของจังหวัดสุพรรณบุรี

1. ลักษณะทางกายภาพของจังหวัดสุพรรณบุรี

จังหวัดสุพรรณบุรี ถูกจัดอยู่ในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันตกของประเทศ มีเขตติดต่อจังหวัดต่าง ๆ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับจังหวัดอุทัยธานีและจังหวัดชัยนาท
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับจังหวัดสิงห์บุรี อ่างทอง และอยุธยา
ทิศใต้	ติดต่อกับจังหวัดนครปฐม
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับจังหวัดกาญจนบุรี

จังหวัดสุพรรณบุรีมีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 5,349.032 ตารางกิโลเมตร แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 10 อำเภอ ดังรายละเอียดในตารางที่ 1 ลักษณะภูมิประเทศเป็นพื้นที่ราบลุ่มที่ลาดเทจากเหนือสู่ใต้ โดยพื้นที่ราบสูงจะอยู่ในบริเวณอำเภอด่านช้างและอำเภอเดิมบางนางบวชบางส่วน ในบริเวณตะวันออกเฉียงใต้กับทางใต้จะเป็นราบลุ่ม

แม่น้ำและคลองธรรมชาติที่สำคัญของจังหวัดสุพรรณบุรีคือ แม่น้ำท่าจีนที่แยกตัวจากแม่น้ำเจ้าพระยาในเขตจังหวัดชัยนาทและไหลผ่านอำเภอดเดิมบางนางบวช อำเภอสามชุก อำเภอศรีประจันต์ อำเภอเมือง อำเภอบางปลาม้า และอำเภอสองพี่น้อง เข้าสู่จังหวัดนครปฐมและอ่าวไทย ลำน้ำกระเสียวมีความสำคัญมากขึ้นเมื่อกรมชลประทานสร้างอ่างเก็บน้ำเขื่อนกระเสียวที่อำเภอด่านช้าง พื้นที่อำเภออู่ทอง อำเภอดอนเจดีย์ อำเภอหนองหญ้าไซ เป็นอำเภอที่ได้รับประโยชน์จากโครงการชลประทานนี้อย่างมาก นอกจากแหล่งน้ำดังกล่าวแล้วพื้นที่ตอนใต้ของสุพรรณบุรียังเต็มไปด้วยคลองธรรมชาติ และคลองขุดอีกจำนวนมาก เช่น คลองสองพี่น้อง คลองสาละวิน คลองบางยี่ขัน คลองบางลี่ อย่างไรก็ตาม แม่น้ำและคลองเหล่านี้เอื้อประโยชน์แก่จังหวัดสุพรรณบุรีในด้านน้ำกินน้ำใช้และการเกษตร

ประโยชน์ในด้านการคมนาคมขนส่งมีบ้างแต่ในจำนวนจำกัด เพราะแม่น้ำและลำคลองมีขนาดเล็กและตื้นเขินในบางส่วน

ตารางที่ 1 อำเภอ พื้นที่ และจำนวนประชากร

ลำดับที่	อำเภอ	พื้นที่ (ตร.กม.)
1.	อำเภอเมืองสุพรรณบุรี	550.162
2.	อำเภอดอนเจดีย์	256.395
3.	อำเภอบางปลาม้า	482.954
4.	อำเภอสองพี่น้อง	763.206
5.	อำเภอศรีประจันต์	184.089
6.	อำเภอสามชুম	362.387
7.	อำเภอเดิมบางนางบวช	561.776
8.	อำเภออู่ทอง	641.063
9.	อำเภอด่านช้าง	1,120.000
10.	อำเภอหนองหญ้าไซ	427.000

ที่มา : ข้อมูลการตลาดปี 2535 สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสุพรรณบุรี

จังหวัดสุพรรณบุรีอยู่ห่างจากกรุงเทพฯ ประมาณ 110 กิโลเมตร โดยวัดตามเส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 340 ซึ่งสร้างเสร็จในราวปี 2527 และในปัจจุบันได้รับการปรับปรุงขยายให้เป็นถนนคอนกรีต 4 เลน แยกเส้นทางไป-กลับ ซึ่งจะทำให้ติดต่อระหว่างสุพรรณบุรี-กรุงเทพฯ และจังหวัดที่อยู่ในเส้นทางผ่าน เช่น อโยธยา นนทบุรี และนครปฐม สะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น นอกจากนี้เส้นทาง 340 ยังทำให้การติดต่อระหว่างสุพรรณบุรีกับจังหวัดทางเหนือ เช่น ชัยนาท อุทัยธานี และจังหวัดในภาคเหนืออื่นๆ เป็นไปอย่างสะดวกยิ่งขึ้น

การติดต่อคมนาคมกับจังหวัดรอบนอกอื่นๆ สะดวกขึ้นเพราะโครงการปรับปรุงและขยายถนนเชื่อมระหว่างจังหวัด ได้กระทำกันอย่างต่อเนื่อง เช่น การติดต่อกับอ่างทอง โดยทางหลวงจังหวัดซึ่งเป็นถนนลาดยางกว้าง เพิ่งปรับปรุงเสร็จในปี 2536 ถนนเชื่อมอำเภอดอนเจดีย์กับจังหวัดกาญจนบุรีก็กำลังอยู่ในระหว่างการปรับปรุงขยายผิวจราจรเช่นเดียวกับถนนเชื่อมระหว่างอำเภออู่ทองกับอำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี การปรับปรุงและขยายผิวจราจรอย่างต่อเนื่องทำให้การคมนาคมทางรถยนต์ทั้งภายในจังหวัดและระหว่างจังหวัดเป็นไปอย่างสะดวกรวดเร็ว

การคมนาคมโดยทางรถไฟไม่สะดวก เพราะแต่ละวันจะมีขบวนรถไฟไปกลับ
กรุงเทพฯ- สุพรรณบุรีเพียง 1 ขบวนเท่านั้น และจังหวัดสุพรรณบุรีเองก็ยังไม่มียานบิน

ลักษณะภูมิอากาศคล้ายๆ กับของจังหวัดอื่นๆ ในภาคกลางของประเทศที่อยู่
ภายใต้ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ (ฤดูหนาว ตุลาคม-กุมภาพันธ์) และฤดูร้อนจะอยู่
ระหว่างฤดูทั้งสอง อุณหภูมิเฉลี่ยทั้งปีประมาณ 28 องศาเซลเซียส โดยต่ำสุดจะอยู่ราว 22
องศาเซลเซียส และสูงสุดประมาณ 33 องศาเซลเซียส

2. ภาพรวมเศรษฐกิจจังหวัดสุพรรณบุรี

ในปี 2534 ผลิตภัณฑ์ประชาชาติของจังหวัดสุพรรณบุรีมีมูลค่าประมาณ 17.2
พันล้านบาท กว่าร้อยละ 32 เกิดจากภาคการเกษตร การค้าปลีกและค้าส่งเป็นแหล่งรายได้
ของจังหวัดที่สำคัญอันดับสอง การอุตสาหกรรมและการบริการเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญ
รองลงมา

ตารางที่ 2 ผลิตภัณฑ์ประชาชาติของจังหวัดสุพรรณบุรี ณ ราคาปี 2531 รายปี

หน่วย : ล้านบาท
: (ร้อยละ)

สาขาการผลิต	2530	2531	2532	2533	2534
สาขาเกษตร	5,233.8 (38.3)	5,562.3 (38.4)	6,629.0 (37.7)	4,480.0 (29.5)	5,570.6 (32.5)
อุตสาหกรรม	1,032.3 (7.6)	1,205.9 (8.3)	1,700.7 (9.7)	1,606.1 (10.6)	1,848.5 (10.8)
ก่อสร้าง	921.6 (6.7)	635.3 (4.4)	1,048.5 (6.0)	1,007.1 (6.6)	1,209.5 (7.1)
ค้าปลีก-ค้าส่ง	2,698.0 (19.7)	2,968.3 (20.5)	3,351.5 (19.1)	3,438.2 (22.7)	3,631.3 (21.2)
บริการ	1,390.9 (10.3)	1,609.0 (11.1)	2,132.5 (12.1)	1,748.6 (11.5)	1,756.9 (10.3)
อื่นๆ					
รวม	13,681.3 (100.0)	14,474.0 (100.0)	17,583.5 (100.0)	15,175.2 (100.0)	17,159.3 (100.0)
ผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัว (บาท)	15,994	18,093	23,131	20,803	25,265

ที่มา : กองบัญชีรายได้ประชาชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ในช่วงปี 2530-2534 ผลิตภัณฑ์ประชาชาติเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยปีละประมาณ 7% อัตราการเปลี่ยนแปลงในแต่ละปีมีการผันผวนอยู่บ้าง โดยเฉพาะในปี 2533 ที่มีอัตราเปลี่ยนแปลงติดลบทั้งนี้เป็นผลมาจากความเสียหายด้านการผลิตสินค้าเกษตร อันเกิดจากการทำลายของศัตรูพืช ส่งผลให้ได้ผลิตภัณฑ์ประชาชาติในด้านอื่น ๆ ของจังหวัดชะลอตัวตามไปด้วย อย่างไรก็ตาม อัตราการเปลี่ยนแปลงของจังหวัดสุพรรณบุรียังคงสูงกว่าค่าเฉลี่ยของจังหวัดในภาคตะวันตก แต่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของทั้งประเทศซึ่งเท่ากับร้อยละ 7.6 อยู่เพียงเล็กน้อย

ผลิตภัณฑ์ประชาชาติต่อหัว (ตารางที่ 4) ของสุพรรณบุรีในปี 2534 เท่ากับ 25,265 บาท สูงกว่าค่าเฉลี่ยของภาคซึ่งเท่ากับ 23,946 บาทเล็กน้อย แต่หากมองย้อนกลับไปในช่วงก่อนปี 2534 ผลิตภัณฑ์ประชาชาติต่อหัวของสุพรรณบุรีอยู่ต่ำกว่าระดับค่าเฉลี่ยของภาคทุกปี ปรากฏการณ์เช่นนี้แสดงว่าอัตราการเพิ่มขึ้นของรายได้ต่อหัวในจังหวัดสุพรรณบุรีอยู่ในระดับสูงกว่าจังหวัดอื่นๆ ในภาคตะวันตก เมื่อพิจารณาถึงว่าอัตราการเพิ่มของผลิตภัณฑ์ประชาชาติของจังหวัดสุพรรณบุรีโดยเฉลี่ยพบว่าอยู่ระดับต่ำกว่าของจังหวัดราชบุรีและนครปฐม แต่สูงกว่าของจังหวัดกาญจนบุรี ข้อเท็จจริงนี้สะท้อนให้เห็นว่า การเพิ่มของประชากรในจังหวัดราชบุรีและนครปฐมมีอัตราสูงกว่าของจังหวัดสุพรรณบุรีเป็นอย่างมากนั่นเอง

เศรษฐกิจภาคการเกษตรของจังหวัดสุพรรณบุรีมีแนวโน้มที่เหมือนกับแนวโน้มของเศรษฐกิจทั้งประเทศคือ ค่อยๆ ลดบทบาทความสำคัญเรื่อยๆ จากที่เคยดำรงสัดส่วนในผลิตภัณฑ์ประชาชาติ ระหว่างร้อยละ 37-38 ในช่วงปี 2530-2531 มาเหลือเพียงร้อยละ 32 ในปี 2534 และคาดว่าจะลดลงไปอีกอันเนื่องมาจากนโยบายลดพื้นที่นาปรังของรัฐในปี 2536/37 อย่างไรก็ตาม ภาคเกษตรก็ยังเป็นภาคเศรษฐกิจหลัก และอาจเรียกได้ว่าเป็นหัวใจของสุพรรณบุรีด้วย

ภาคเศรษฐกิจการค้าปลีกและค้าส่งก็เป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญอันดับสองของสุพรรณบุรี แนวโน้มสัดส่วนของรายได้จากภาคเศรษฐกิจส่วนนี้เพิ่มขึ้นเล็กน้อย แต่เป็นไปอย่างต่อเนื่องและไม่ผันผวนมากนัก บทบาทของภาคเศรษฐกิจส่วนนี้จะทวีความสำคัญมากขึ้นในอนาคต เมื่อระบบการคมนาคมติดต่อกับสะดวกรวดเร็วมากขึ้น

ภาคอุตสาหกรรมเป็นภาคเศรษฐกิจที่มีความสำคัญน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับภาคเกษตรแท้จริงแล้วบทบาทความสำคัญในฐานะเป็นแหล่งรายได้ของจังหวัดสุพรรณบุรีของภาคอุตสาหกรรม ยังเป็นรองภาคบริการเสียด้วยซ้ำไป โรงงานอุตสาหกรรมส่วนใหญ่

ของสุพรรณบุรี คือ โรงสีข้าวและโรงงานน้ำตาล อย่างไรก็ตาม แนวโน้มที่ชัดเจนพอสมควรว่าบทบาทของภาคอุตสาหกรรมที่จะทวีความสำคัญต่อเศรษฐกิจสุพรรณบุรีมากยิ่งขึ้น เมื่อการปรับปรุงถนนเชื่อมต่อระหว่างสุพรรณบุรีและกรุงเทพและจุดส่งออกเสร็จสิ้นลง อันจะทำให้สุพรรณบุรีมีทำเลที่ตั้งเหมาะสมกับโรงงานอุตสาหกรรมที่หลากหลายมากขึ้น

ตารางที่ 3 ผลผลิตภัณฑประชาชนต่อหัวของจังหวัดสุพรรณบุรีและจังหวัดใกล้เคียง

จังหวัด	บาท/ปี				
	2530	2531	2532	2533	2534
สุพรรณบุรี	15,994	18,093	23,131	20,803	25,265
อุทัยธานี	16,061	17,977	18,402	18,971	23,704
ชัยนาท	18,357	21,214	25,389	24,146	28,145
สิงห์บุรี	17,474	18,814	23,136	21,932	25,562
อ่างทอง	15,632	18,249	21,879	22,079	25,736
อยุธยา	16,219	18,422	22,309	27,273	32,894
นครปฐม	26,961	30,685	36,221	39,151	45,879
ราชบุรี	21,737	23,635	27,838	31,267	36,153
กาญจนบุรี	30,911	33,038	39,313	38,691	43,041
เฉลี่ยภาคตะวันตก	21,717	24,195	28,865	29,746	23,946
เฉลี่ยทั้งประเทศ	23,911	28,256	31,293	34,409	36,533

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, รายได้ประชาชาติของประเทศไทย ฉบับ พ.ศ. 2535, กรุงเทพฯ 2536.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, รายได้ประชาชาติของประเทศไทย อนุกรม ปีฐานใหม่ 2523-2534, กรุงเทพฯ 2536.

ตารางที่ 4 อัตราการเปลี่ยนแปลงของผลิตภัณฑประชาชนจังหวัด : รายปี, เฉลี่ย

จังหวัด	2530	2531	2532	2533	2534	เฉลี่ย
สุพรรณบุรี	8.7	5.8	21.5	-13.7	13.1	7.1
อุทัยธานี	7.9	5.6	-2.1	0.1	15.0	5.3
ชัยนาท	3.7	7.3	13.1	-8.1	9.1	5.0
สิงห์บุรี	6.7	0.2	18.5	-7.9	10.2	5.5
อ่างทอง	6.2	9.7	11.6	-2.6	8.7	6.7
อยุธยา	2.0	7.1	13.3	-19.3	15.7	11.4
นครปฐม	3.8	7.1	10.8	5.5	12.2	7.9
ราชบุรี	10.7	4.6	10.4	8.0	8.8	8.5
กาญจนบุรี	0.5	4.8	15.2	-6.5	5.4	3.9
เฉลี่ยภาคตะวันตก	5.7	6.4	13.3	-1.8	7.0	6.1

ที่มา : คำนวณจากตารางที่ 3

3. ภาคเศรษฐกิจรายสาขาที่สำคัญ

3.1 ภาคการเกษตร

1) พืช

ตารางที่ 5 และรูปที่ 12 แสดงรายละเอียดของแหล่งที่มาของผลิตภัณฑ์ ประชาชาติ ภาคการเกษตรของจังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งจะเห็นว่า สาขาย่อยการผลิตพืชยังคงเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญของจังหวัดเสมอมา โดยมีสัดส่วนอยู่สูงกว่า 3 ใน 4 ของรายได้ที่เกิดจากสาขาเกษตรทั้งหมด อัตราการเปลี่ยนแปลงโดยเฉลี่ยในช่วง 2530-2534 เพิ่มขึ้นปีละ 4.7% สาขาย่อย ปศุสัตว์และประมงมีความผันผวนในแง่ของบทบาทความสำคัญ มีสัดส่วนขึ้นๆ ลงๆ ที่มีแนวโน้มไม่เด่นชัดนัก ตัวเลขด้านปศุสัตว์อาจจะแสดงให้เห็นแนวโน้มเพิ่มขึ้นเล็กน้อย โดยเฉลี่ยประมาณปีละ 3.6% ในขณะที่ด้านประมงมีแนวโน้มลดลงในช่วงก่อนปี 2534 แต่ในปี 2534 ผลิตภัณฑ์ประชาชาติสาขาย่อยนี้สูงขึ้นมาก ทำให้อัตราเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยของช่วงดังกล่าวเป็นบวกถึงกว่าร้อยละ 7

ตารางที่ 5 ผลิตภัณฑ์ประชาชาติสาขาเกษตรของจังหวัดสุพรรณบุรี ณ ราคาปี 2531

หน่วย : ล้านบาท

รายการ	2530	2531	2532	2533	2534	เฉลี่ย
พืช	4,137.4	4,435.1	5,580.9	3,412.9	4,421.4	
สัดส่วน	(79.1)	(79.7)	(84.2)	(76.1)	(79.4)	
อัตราการเปลี่ยนแปลง	-0.3	7.2	25.8	-38.8	29.6	4.7
ปศุสัตว์	457.7	481.9	395.1	418.9	455.5	
สัดส่วน	(8.7)	(8.7)	(6.0)	(9.4)	(8.2)	
อัตราการเปลี่ยนแปลง	15.1	5.3	-17.8	6.0	8.7	3.6
ประมง	144.9	138.7	122.4	114.9	140.4	
สัดส่วน	(2.8)	(2.5)	(1.8)	(2.6)	(2.5)	
อัตราการเปลี่ยนแปลง	36.4	-4.3	-11.7	-6.1	22.2	7.3
ป่าไม้	29.6	21.4	15.4	-	-	
สัดส่วน	(0.6)	(0.4)	(0.2)	-	-	
อัตราการเปลี่ยนแปลง	-	-	-	-	-	
การบริการการเกษตร	314.4	334.1	353.5	366.7	391.6	
สัดส่วน	(6.0)	(6.0)	(5.3)	(8.2)	(7.0)	
อัตราการเปลี่ยนแปลง	-4.5	6.3	5.8	3.7	6.8	3.6
แปรรูปอย่างง่าย	149.9	151.0	161.6	166.5	161.0	
สัดส่วน	(2.9)	(2.7)	(2.4)	(3.7)	(2.9)	
อัตราการเปลี่ยนแปลง	1.6	0.7	7.0	3.0	-3.3	1.8
รวมภาคการเกษตร	5,233.8	5,562.3	6,629.0	4,480.0	5,570.6	
สัดส่วน	(100.0)	(100.0)	(100.0)	(100.0)	(100.0)	
อัตราการเปลี่ยนแปลง	8.7	8.8	21.5	-13.7	13.1	7.1

ที่มา : กองบัญชีรายได้ประชาชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

การแปรรูปอย่างง่ายคือ อุตสาหกรรมเกษตรประเภทหัวกระป๋อง การแปรรูปผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์ เช่น ลูกชิ้น หมูหยอง ไส้กรอก มีลักษณะการเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย เฉลี่ยร้อยละ 1.8 ต่อปี ในขณะที่การบริการด้านการเกษตร เช่น การซ่อมแซมอุปกรณ์เครื่องมือเกษตรมีบทบาทที่สูงขึ้นทุกขณะและมีอัตราเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยร้อยละ 3.6 ต่อปี

ตารางที่ 6 แสดงการจำแนกพื้นที่ทำการเกษตรรายอำเภอของจังหวัดสุพรรณบุรี ในปี 35/36 จากพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมดในปี 35/36 จำนวน 2.4 ล้านไร่ (คิดเป็นร้อยละ ของพื้นที่ถือครองทั้งหมด) เป็นพื้นที่นาเสียกว่าร้อยละ 63 พื้นที่ปลูกพืชไร่ประมาณ ร้อยละ 31 อย่างไรก็ตาม ตัวเลขการจำแนกพื้นที่มีประโยชน์ในด้านการจัดเก็บภาษีเป็นสำคัญ พื้นที่เพาะปลูกจริงๆ อาจแตกต่างจากตัวเลขในตารางได้ ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรอาจปรับปรุงที่ดินให้สามารถทำการเกษตรอย่างอื่น นอกจากที่ระบุไว้ได้ เช่น เกษตรกรอาจปลูกพืชไร่ เช่น ถั่ว งา แตงโม ลงในพื้นที่นาในฤดูแล้งก็ได้ หรือในเขตที่ถูกจัดเป็นพื้นที่ไร่ เกษตรกรอาจจะใช้บริเวณที่ลุ่มปลูกข้าวได้เช่นกัน โดยทั่วไปแล้วการเปลี่ยนจากที่นาไปทำพืชไร่ในฤดูแล้ง หรือปลูกพืชผัก ผลไม้ ดอกไม้ ทำได้ง่ายกว่าการเปลี่ยนที่ไร่เป็นที่นา หรือจากผลไม้เป็นที่นา ข้อมูลจากตารางที่ 6 จึงให้ประโยชน์อีกประการหนึ่งในด้านบ่งชี้ศักยภาพของการปลูกพืชอื่น ๆ นอกจากข้าวในแต่ละอำเภอได้พอควร เช่น เขตอำเภอด่านช้าง การขยายตัวของพื้นที่ปลูกพืชผักคงทำได้ยากกว่าอำเภออุทอง หรือบางปลาม้า หรืออำเภอศรีประจันต์ ทั้งนี้เพราะพื้นที่นาอันเป็นที่ราบลุ่มมีน้อย พื้นที่เกษตรส่วนใหญ่เป็นที่ไร่ซึ่งเป็นที่สูง เป็นต้น

ตารางที่ 6 จำนวนพื้นที่ทำการเกษตรของจังหวัดสุพรรณบุรี ประจำปี 2535-36
จำแนกเป็นรายอำเภอ

อำเภอ	พื้นที่ทำการเกษตร (ไร่)					รวม
	ที่นา	พืชไร่	ไม้ผล ไม้ยืนต้น	พืชผัก	ดอกไม้ ไม้ประดับ	
เมืองสุพรรณบุรี	119,231	6,658	13,879	3,890	5	223,645
บางปลาม้า	192,614	-	6,626	2,195	41	201,476
เดิมบางนางบวช	170,310	82,435	9,537	1,704	62	264,048
ดอนเจดีย์	155,960	13,602	6,271	1,915	-	177,748
สามชุก	118,769	25,620	9,877	1,611	1,037	156,914
ศรีประจันต์	79,419	19,936	4,207	1,103	450	105,113
สองพี่น้อง	160,611	149,275	5,573	4,740	-	320,199
อุทอง	111,790	102,755	2,993	3,249	-	220,727
ด่านช้าง	148,065	245,667	28,193	3,420	720	426,065
หนองหญ้าไซ	175,520	96,259	3,086	-	-	274,865
รวม	1,512,269	742,207	90,182	23,827	2,315	2,370,800
คิดเป็นเปอร์เซ็นต์	63.79	31.31	3.80	1.01	0.09	100.00

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดสุพรรณบุรี

ตารางที่ 7 แสดงพื้นที่ปลูกพืชต่างๆ ในช่วงปีเพาะปลูก 2531/32-2535/36 ของจังหวัดสุพรรณบุรี พืชดั้งเดิมคือ ข้าว อ้อยโรงงาน มันสำปะหลังและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เป็นพืชเศรษฐกิจหลักของจังหวัด พื้นที่ปลูกอ้อยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปีอย่างเห็นได้ชัด ตรงกันข้ามพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังก็ลดลงอย่างต่อเนื่องเช่นกัน ข้าวโพดกับข้าวฟ่างมีพื้นที่เพาะปลูกที่ผันผวนขึ้นลงตามสภาพดินฟ้าอากาศ ข้าวนาปีมีพื้นที่เพาะปลูกที่ไม่ส่อแววลดลง ขณะที่พื้นที่นาปรังก็ลดลงเพียงเล็กน้อยเท่านั้น อย่างไรก็ตาม ข้อมูลจากสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (ตารางที่ 8) แสดงให้เห็นว่าในช่วงเดียวกันพื้นที่ปลูกข้าวนาปีและนาปรังลดลงอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่พื้นที่อ้อยและข้าวฟ่างเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเช่นเดียวกัน

ตารางดังกล่าวบ่งชี้ให้เห็นถึงความหลากหลายของเศรษฐกิจการปลูกพืชในจังหวัดสุพรรณบุรี อีกทั้งยังแสดงให้เห็นถึงความสามารถของพื้นที่ดินและเกษตรกรในการปรับเปลี่ยนการปลูกพืชได้พอสมควร ตัวอย่างเช่น ในขณะที่พื้นที่ปลูกอ้อยเพิ่มขึ้นนั้น พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ลดลง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าพื้นที่ปลูกข้าวโพดและมันสำปะหลังที่หายไปนั้น ไม่ได้ถูกปล่อยทิ้งว่าง หากได้กลายเป็นพื้นที่ปลูกอ้อย

ข้าวที่ผลิตได้ในจังหวัดสุพรรณบุรีส่วนใหญ่จะส่งเข้าโรงสีในสุพรรณบุรี ซึ่งมีจำนวนกว่า 280 โรง และมีมาตรฐานการสีเป็นข้าวคุณภาพดีกว่าพวกส่งออกได้ ในสุพรรณบุรีมีตลาดกลางข้าวเปลือกที่อำเภอศรีประจันต์ ซึ่งเป็นสถานที่ๆ เกษตรกรและพ่อค้าข้าวเปลือกรวมทั้งโรงสีจากในจังหวัดสุพรรณเอง และจากจังหวัดใกล้เคียงเข้ามาซื้อขายข้าวเปลือก ข้าวสารที่ผลิตได้จะกส่งเป็นสินค้าออกส่วนหนึ่ง

สำหรับอ้อยนั้นในจังหวัดสุพรรณบุรีมีโรงงานน้ำตาล 3 โรง ซึ่งมีกำลังผลิตรวมกว่า 34,700 ตัน/วัน มันสำปะหลังจะถูกแปรรูปเป็นมันเส้นแล้วส่งเข้าโรงงานอัดเม็ดในจังหวัดอยุธยาเป็นส่วนใหญ่ ข้าวโพดและข้าวฟ่างจะถูกขายไปยังไซโลผู้ส่งออกและผู้ผลิตอาหารสัตว์ ภายนอกจังหวัดมีส่วนน้อยที่จะใช้เป็นวัตถุดิบอาหารสัตว์ของโรงงานอาหารสัตว์ในจังหวัดสุพรรณบุรีเอง

ตารางที่ 7 พื้นที่เพาะปลูกพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดสุพรรณบุรี
เปรียบเทียบฤดูกาลผลิตปี 2531/32 ถึง 2534/35

หน่วย : ไร่

พืช	2531/32	2532/33	2533/34	2534/35	2535/36
ข้าวนาปี (ข้าวเจ้า)	1,177,054	1,204,353	1,327,650	1,214,291	1,179,670
ข้าวนาปรัง (ข้าวเจ้า)	671,545	625,710	467,892	567,891	567,802
อ้อยโรงงาน	417,318	556,460	609,057	659,834	684,526
มันสำปะหลัง	62,933	68,633	41,013	25,956	29,822
ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	127,761	105,738	97,378	109,044	132,667
ข้าวฟ่าง	8,995	9,505	2,890	7,764	13,502
ถั่วเขียว	4,740	1,715	2,465	2,438	8,597
ถั่วเหลือง	7,403	12,273	3,842	2,698	1,621
ถั่วลิสง	3,147	1,270	1,122	3,125	2,559
ละหุ่ง	2,515	10,000	650	100	300
งา	450	865	870	1,917	810
ฝ้าย	3,528	2,210	1,270	4,695	3,609
สับปะรด	1,400	1,650	150	1,619	588
หน่อไม้ฝรั่ง	1,014	1,039	1,058	3,998	1,404
แตงจีน	1,800	2,025	3,925	4,309	4,039
ข้าวโพดฝักสด	307	4,507	6,905	7,461	4,862
ข้าวโพดฝักอ่อน	492	1,577	536	634	1,500
หม่อน	3,846	6,112	4,586	5,956	6,815
ไม้ผล	47,646	54,886	-	52,825	50,184
พืชผักต่างๆ	5,543	26,353	-	22,094	29,390

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดสุพรรณบุรี

ตารางที่ 8 พื้นที่เพาะปลูกพืชสำคัญของจังหวัดสุพรรณบุรี : รายปี

หน่วย : ไร่

พืช	2531/32	2532/2533	2533/34	2534/35
ข้าวนาปี	1,172,834	1,120,783	992,064	972,188
ข้าวนาปรัง	814,776	745,586	451,115	470,543
ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	85,016	87,064	85,431	52,187
มันสำปะหลัง	64,414	68,209	58,977	43,090
อ้อยโรงงาน	434,133	459,854	541,382	574,444
ข้าวฟ่าง	11,953	11,030	21,710	21,845

ที่มา : กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สถิติการเกษตรปีเพาะปลูก 2534/35

สำหรับกรณีผักและผลไม้ นั้น ส่วนใหญ่เป็นการผลิตเพื่อบริโภคเอง ตลาดสำคัญคือกรุงเทพฯและประชาชนทั่วไป พืชผักบางชนิดนี้โรงงานรับซื้อไปแปรรูปต่อ เช่น หน่อไม้ หน่อไม้ฝรั่ง แห้ว ว่านหางจระเข้ กระเจี๊ยบ เป็นต้น

2) ปศุสัตว์

ภาคการผลิตปศุสัตว์ของจังหวัดสุพรรณบุรี เป็นภาคเศรษฐกิจที่เติบโตเร็วมาก ส่วนหนึ่งเป็นเพราะการขยายตัวของการเลี้ยงเปิด ไก่ และสุกร การคมนาคมสะดวก และการมีพื้นที่กว้างขวาง ความหนาแน่นของประชากรต่ำ การเลี้ยงสัตว์ซึ่งแต่ก่อนกระจุกตัวอยู่บริเวณจังหวัดนครปฐมและราชบุรี ก็เริ่มหันเหเข้าสู่จังหวัดสุพรรณบุรี โดยเฉพาะเปิดและไก่ ในขณะที่กระบือมีจำนวนลดลงอย่างต่อเนื่อง จำนวนโคกลับเพิ่มสูงขึ้นโดยเฉลี่ยประมาณร้อยละ 3 ต่อปี ในช่วง 2533-2535 (ตารางที่ 9)

การเลี้ยงเปิดและไก่ กระจุกตัวมากในเขตอำเภอเมือง อำเภอบางปลาม้า และอำเภอสองพี่น้อง ซึ่งอยู่ใกล้แหล่งชุมชนและกรุงเทพฯ มากกว่าอำเภออื่น อีกทั้งมีน้ำบริบูรณ์ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการเลี้ยงเปิด (ตารางที่ 10, 11) การเลี้ยงโคนั้นกระจัดกระจายไปทุกอำเภอส่วนใหญ่เป็นโคขุน ส่วนโคนมนั้น ในปี 2535 มีเพียง 2,329 ตัว โดยส่วนใหญ่อยู่ในอำเภอเมืองและอำเภอหนองหญ้าไซ

ผลิตผลปศุสัตว์ที่ผลิตได้มีตลาดสำคัญคือ กรุงเทพฯ (โรงงานฆ่าสัตว์และแปรรูป) มีส่วนน้อยที่ฆ่าและจำหน่ายในจังหวัดเอง การแปรรูปผลิตผลปศุสัตว์ก็ยังมีไม่มากนัก โรงงานลูกชิ้นเนื้อที่กำลังจะตั้งขึ้นในเขตอำเภอเดิมบางนางบวชจะเป็นที่รองรับโคเนื้อของจังหวัดสุพรรณบุรีได้ ส่วนหนึ่ง การแปรรูปผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์ในด้านอื่น ๆ ยังมีน้อยมาก

ตารางที่ 9 จำนวน โค กระบือ สุกร เปิด และไก่ รายปี ณ วันที่ 1 มกราคม

หน่วย : ตัว

รายการ	2533	2534	2535
โค (ตัว)	133,135	137,341	141,837
% เปลี่ยนแปลง	-	3.16	3.27
กระบือ	27,817	27,175	26,548
% เปลี่ยนแปลง	-	- 0.02	- 0.02
สุกร	143,263	141,868	134,516
% เปลี่ยนแปลง	-	- 0.01	- 0.05
เปิด	501,128	586,600	627,496
% เปลี่ยนแปลง	-	17.06	7.0
ไก่	936,573	982,144	1,033,792
% เปลี่ยนแปลง	-	4.87	5.28

ที่มา : กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สถิติการเกษตรของประเทศไทย ปีเพาะปลูก 2534/35

ตารางที่ 10 สถิติปลุ่สัตว์ในจังหวัดสุพรรณบุรี ประจำเดือน ตุลาคม พ.ศ. 2536

อำเภอ	จำนวน (ตัว)						
	โค	กระบือ	สุกร	เป็ด	ไก่	แพะ	แกะ
เมืองสุพรรณบุรี	29,098	646	33,350	81,306	233,245	-	200
บางปลาม้า	6,950	22	11,060	390,750	795,440	-	-
สองพี่น้อง	15,280	1,240	24,310	123,570	175,000	-	-
อู่ทอง	29,200	300	44,650	43,970	102,570	-	-
ดอนเจดีย์	20,141	5,200	8,510	5,390	70,210	-	-
สามชุก	18,940	740	7,850	22,000	40,500	-	-
เดิมบางฯ	16,820	540	6,420	15,780	72,320	-	-
ศรีประจันต์	11,824	13	23,976	8,470	24,682	62	41
ด่านช้าง	14,900	230	4,250	4,800	86,000	20	210
หนองหญ้าไซ	12,400	2,600	1,800	3,000	60,000	30	100
รวม 10 อำเภอ	175,553	11,531	166,176	699,046	1,659,967	112	551

ที่มา : สำนักงานปลุ่สัตว์จังหวัดสุพรรณบุรี

ตารางที่ 11 การประกอบกิจการปลุ่สัตว์ในเชิงพาณิชย์ในเขตจังหวัดสุพรรณบุรี
ประจำปี จำแนกเป็นรายอำเภอ

อำเภอ	จำนวน (ตัว)					
	โคเนื้อ (30 ตัว ขึ้นไป)	เป็ดเนื้อ (1,000 ตัว ขึ้นไป)	ไก่เนื้อ (1,000 ตัว ขึ้นไป)	สุกร (100 ตัว ขึ้นไป)	ไก่ไข่ (1,000 ตัว ขึ้นไป)	เป็นไข่ (1,000 ตัว ขึ้นไป)
เมืองสุพรรณบุรี	160	-	5	50	20	3
บางปลาม้า	40	100	100	20	50	200
เดิมบางนางบวช	60	70	70	30	20	10
ดอนเจดีย์	60	-	40	30	5	-
สามชุก	90	5	5	2	-	-
ศรีประจันต์	11	-	-	12	-	2
สองพี่น้อง	30	10	25	10	30	20
อู่ทอง	50	5	5	5	-	-
ด่านช้าง	90	-	20	1	-	2
หนองหญ้าไซ	90	20	5	2	3	-
รวม 10 อำเภอ	681	210	275	162	128	237

ที่มา : สำนักงานปลุ่สัตว์จังหวัดสุพรรณบุรี

3) ประมง

เนื่องจากจังหวัดสุพรรณบุรีเป็นจังหวัดที่มีน้ำอุดมสมบูรณ์ โดยเฉพาะในพื้นที่เขตชลประทานบริเวณตอนกลางและล่างของจังหวัด จึงนิยมสร้างบ่อเพาะเลี้ยงน้ำจืด และกึ่งก้ามกราม ตารางที่ 12 และ 13 แสดงปริมาณการเลี้ยงปลาน้ำจืดและกึ่งก้ามกรามปี 2536 ทั้งจำนวน ผู้เลี้ยง และพื้นที่เลี้ยงกระจุกตัวอยู่บริเวณอำเภอบางปลาม้า อำเภอสองพี่น้อง และอำเภอเมือง เนื่องจากพื้นที่ใน 3 อำเภอซึ่งมีแนวเขตติดต่อกันนี้จะเป็นทุ่งราบเป็นส่วนใหญ่ที่มีลำน้ำคลองหลายสาย ปัญหาการจัดหาน้ำและระบายน้ำออกจากบ่อจึงทำได้สะดวก ยิ่งกว่านี้โดยทางภูมิศาสตร์แล้วทั้ง 3 อำเภอ ยังอยู่ใกล้เมืองใหญ่ และเมืองท่องเที่ยวสำคัญ เช่น กรุงเทพฯ ออยุธยา นครปฐม การขนส่งผลิตภัณฑ์ประมงไปขายยังตลาดเหล่านี้ จึงทำได้สะดวก รวดเร็ว เพราะผู้บริโภคมักนิยมของสดๆ โดยเฉพาะปลาดุก ปลาช่อน และ กึ่งก้ามกราม มากกว่าของแช่แข็ง

ตารางที่ 12 พื้นที่ ผลผลิต และมูลค่าของชนิดสัตว์น้ำจืดปี 2535

ชนิดสัตว์น้ำ	พื้นที่ (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)
ปลาดุก	617	7,006	156
ปลาช่อน	462	11,312	509
ปลานิล	6,928	5,841.37	76.4796
ปลาตะเพียน	774.1	605.19	8.2459
ปลาสร้อย	343	429.4	5.8126
ปลาสร้อย	39	13.65	0.61425
ปลานิล, ปลาดุก, ปลาตะเพียน, ปลาสร้อย	4,526	4,449.8	57.9405
กึ่งก้ามกราม	12,571	4,171.6	390.4325

ที่มา : สำนักงานประมงจังหวัดสุพรรณบุรี

ตารางที่ 13 จำนวนราย และพื้นที่ เลี้ยงกุ้งก้ามกรามและปลาน้ำจืด
เป็นรายอำเภอของจังหวัดสุพรรณบุรี ปี 2535

อำเภอ	กุ้งก้ามกราม		ปลาน้ำจืด	
	จำนวน (ราย)	พื้นที่ (ไร่)	จำนวน (ราย)	พื้นที่ (ไร่)
เมืองสุพรรณบุรี	70	676	442	1,118
บางปลาม้า	500	6,832	368	3,896
สองพี่น้อง	200	3,334	954	7,769
ศรีประจันต์ ¹⁾	10	87	14	51
อู่ทอง	-	-	87	257
สามชุก	27	150	151	201
เดิมบางนางบวช	-	-	219	225
ด่านช้าง ²⁾	-	-	11	-
ดอนเจดีย์	138	1,492	13	22
หนองหญ้าไซ	-	-	124	149
รวมทั้งจังหวัด	945	12,571	2,383	13,688

ที่มา : สำนักงานประมงจังหวัดสุพรรณบุรี

หมายเหตุ : 1) มีบ่อเพาะพันธุ์กุ้งก้ามกรามจำนวน 53 ราย

2) มีการเลี้ยงปลาชะโดในกระชัง จำนวน 14 ราย

3.2 ภาคอุตสาหกรรม

จังหวัดสุพรรณบุรีมีจำนวนโรงงานนับถึงปี 2534 รวมทั้งสิ้น 897 โรงงาน จำนวนเงินลงทุน 3.7 พันล้านบาทเศษ และมีคนงานชาย หญิง รวมกัน 8,011 คน (ตารางที่ 14) ในช่วงปี 2535 มีผู้ขออนุญาตประกอบกิจการอุตสาหกรรมอีก 94 โรงงาน เงินลงทุน 157 ล้านบาท (ตารางที่ 15) เป็นที่น่าสังเกตว่าจำนวนโรงงานเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ในช่วงตั้งแต่ปี 2529 ซึ่งเป็นระยะเวลาที่เส้นทาง 340 ได้สร้างเสร็จใหม่ ๆ

ในจำนวน 897 โรงงานนั้น เป็นโรงงานที่มีขนาดเงินลงทุนไม่เกิน 10 ล้านบาท เกือบทั้งหมด (ร้อยละ 98) โรงงานที่มีขนาดเงินลงทุนเกินกว่า 100 ล้านบาท มีเพียง 4 โรงงาน ซึ่ง 3 โรงงานเป็นโรงงานน้ำตาลอีก 1 โรงงาน เป็นโรงงานผลิตรองเท้า (ดูตารางที่ 16)

พิจารณาด้านจำนวนแรงงานที่จ้างจะพบว่า ส่วนใหญ่เป็นโรงงานที่จ้างคนงานไม่เกิน 50 คน และในทำนองเดียวกันโรงงานที่มีคนเกิน 200 คน มีเพียง 4 โรงงาน ซึ่ง 3 โรงงานเป็นโรงงานน้ำตาล และอีก 1 โรงงานทำรองเท้า (ดูตารางที่ 17)

โรงงานอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ในสุพรรณบุรี เป็นโรงสีข้าว (ร้อยละ 27) คือ มีอยู่ราว 247 โรงงาน ในปี 2534 ซึ่งมี 110 โรง มีกำลังการผลิตเกินกว่า 25 ตันต่อวัน ในปัจจุบัน (2536) ข้อมูลจากชมรมโรงสีข้าวระบุว่า มีโรงสีอยู่ทั้งสิ้น 278 โรง จำนวน 50 โรง มีกำลังการผลิตเกินกว่า 200 ตันต่อวัน

เนื่องจากสุพรรณบุรีเป็นเมืองเกษตร อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรก็มีจำนวนมากกระจายกระจายทั่วไป ที่สำคัญ การซ่อมเครื่องยนต์ ซ่อมเครื่องมือ เกษตร กลึง-เชื่อมโลหะ และการเคาะฟันสิริยนต์ อุตสาหกรรมที่มีขนาดลงทุนจำนวนน้อย แต่จ้างคนงานในจำนวนมาก โรงงานประเภทเหล่านี้มีโอกาสที่จะขยายตัวได้อีกตามการขยายตัวของเศรษฐกิจและการคมนาคมของจังหวัดสุพรรณบุรี และอาจจะขยายตัวในอีกลักษณะหนึ่งคือ การก้าวเข้าไปในชั้นผลิตอะไหล่ส่วนประกอบรถยนต์ รถจักรยานยนต์ หรือเครื่องมือทางการเกษตรได้

อุตสาหกรรมโรงงานที่มีโอกาสลดทั้งปริมาณและการลงทุนได้อย่างมากในอนาคต คือ โรงงานมันเส้น มันเม็ด และโรงงานเลื่อยไม้ ไซไม้ จากการสังเกตของผู้วิจัยในปี 2536

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 14 จำนวนโรงงาน เงินทุน เครื่องจักรและคนงาน
จำแนกเป็นรายอำเภอ พ.ศ. 2512-2534

อำเภอ	โรงงาน		เงินทุน (ล้านบาท)	เครื่องจักร (แรงม้า)	คนงาน (คน)
	จำนวน	ร้อยละ			
เมืองสุพรรณบุรี	216	24.08	314.50	19,844	1,472
บางปลาม้า	55	6.13	114.62	6,474	680
สองพี่น้อง	78	8.89	97.94	5,027	733
อู่ทอง	170	18.95	1,987.98	287,832	1,357
ดอนเจดีย์	52	5.79	35.68	2,106	317
ศรีประจันต์	83	9.25	259.42	6,673	1,100
สามชุก	60	6.69	297.98	72,399	707
เดิมบางนางบวช	95	10.59	90.36	6,390	548
ด่านช้าง	41	4.57	524.08	224,344	798
หนองหญ้าไซ	47	2.24	27.04	1,849	299
รวม	897	100.00	3,749.60	632,938	8,011

ที่มา : ทำเนียบโรงงานอุตสาหกรรม จังหวัดสุพรรณบุรี

สำนักงานอุตสาหกรรม จังหวัดสุพรรณบุรี สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม

ตารางที่ 15 จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมที่ขออนุญาตประกอบกิจการในปี 2535
จำแนกเป็นรายอำเภอ

อำเภอ	จำนวน	เงินลงทุน (ล้านบาท)	แรงม้า	จำนวนคนงาน
เมืองสุพรรณบุรี	19	27.7	702.2	99
บางปลาม้า	6	15.1	516.3	38
เดิมบางนางบวช	7	4.4	314.9	117
ดอนเจดีย์	6	5.5	281.0	40
สามชุก	5	2.2	166.5	19
ศรีประจันต์	11	40.6	2,739.0	56
สองพี่น้อง	7	24.3	349.7	33
อู่ทอง	21	27.2	957.7	112
ด่านช้าง	7	10.2	302.8	63
หนองหญ้าไซ	3	0.3	44.8	9
รวม	94	157.3	6,338.7	586

ที่มา : สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสุพรรณบุรี

ตารางที่ 16 จำนวนโรงงานที่ประกอบกิจการในจังหวัดสุพรรณบุรี
จำแนกขนาดโรงงานตามเงินลงทุน ณ 31 ธันวาคม 2534

เงินลงทุน : ล้านบาท

ขนาดเงินลงทุน	จำนวนโรงงาน (สัดส่วน)	เงินลงทุน (สัดส่วน)	จำนวนคนงาน (สัดส่วน)
1. ขนาดเล็ก (เงินลงทุน 10 ล้านบาท)	880 (98.10%)	810.16 (21.61%)	5,389 (67.27%)
2. ขนาดเล็ก (เงินลงทุน 11 ล้านบาท)	13 (1.45%)	266.79 (7.11%)	748 (9.34%)
3. ขนาดใหญ่ (เงินลงทุนมากกว่า 100 ล้านบาท)	4 (0.45%)	2,672.64 (71.28%)	1,874 (23.39%)
รวม	897 (100.00%)	3,749.59 (100.00%)	8,011 (100.00%)

ที่มา : สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสุพรรณบุรี

รวบรวมโดย : ศูนย์ข้อมูลอุตสาหกรรม สำนักงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม

ตารางที่ 17 จำนวนโรงงานที่ประกอบกิจการในจังหวัดสุพรรณบุรี
จำแนกขนาดโรงงานตามจำนวนคนงาน ณ 31 ธันวาคม 2534

หน่วย : ล้านบาท

ขนาดเงินลงทุน	จำนวนโรงงาน (สัดส่วน)	เงินลงทุน (สัดส่วน)	จำนวนคนงาน (สัดส่วน)
1. ขนาดเล็ก (จำนวนคนงาน 50 คน)	887 (98.88%)	980.32 (26.14%)	5,527 (68.99%)
2. ขนาดกลาง (จำนวนคนงาน 51 ถึง 200 คน)	6 (0.67%)	96.63 (26.14%)	610 (7.62%)
3. ขนาดใหญ่ (จำนวนคนงานมากกว่า 200 คน)	4 (0.45%)	2,672.64 (71.28%)	1,874 (23.39%)
รวม	897 (100.00%)	3,749.59 (100.00%)	8,011 (100.00%)

ที่มา : สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสุพรรณบุรี

รวบรวมโดย : ศูนย์ข้อมูลอุตสาหกรรม สำนักงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม

3.3 การค้าปลีกและค้าส่ง

การค้าปลีกและค้าส่งเป็นแหล่งรายได้อันดับสองรองจากภาคการเกษตรของจังหวัดสุพรรณบุรี ตารางที่ 18 แสดงจำนวนสถานประกอบการค้าส่ง-ปลีก ของจังหวัดสุพรรณบุรีจากสองแหล่งข้อมูลแต่ต่างปีกัน จะเห็นว่าผู้ประกอบการค้าปลีกค้าส่งในจังหวัดนี้มีรวมกันประมาณไม่เกิน 13,000 ราย กระจุกกระจายอยู่ในอำเภอต่างๆ ที่สำคัญทางเศรษฐกิจ เช่น อำเภอเมือง อำเภอสองพี่น้อง อำเภอบางปลาม้า และอำเภออู่ทอง โปรดสังเกตว่า ตัวเลขจากข้อมูลการตลาดจังหวัดสุพรรณบุรี ปี 2535 ต่ำกว่าตัวเลขของสำนักงานแรงงานจังหวัดปี 2535 ต่ำกว่าตัวเลขของสำนักงานแรงงานจังหวัดปี 2534 สาเหตุของความแตกต่างคงจะเนื่องมาจากขอบข่ายการครอบคลุมของสำนักงานพาณิชย์จังหวัดแคบกว่า คือ รวมเฉพาะรายที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลเท่านั้น ในปี 2535 สถิติการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลเพิ่มขึ้นจากปีก่อนประมาณร้อยละ 6

ข้อมูลจากสองหน่วยงานดังกล่าวช่วยให้เห็นภาพขนาดของการประกอบกิจการบริการและการค้า ซึ่งเป็นภาพรวมของสาขาการพาณิชย์กรรม แต่ไม่อาจให้รายละเอียดว่าจังหวัดสุพรรณบุรีนี้มีกิจการค้าอะไรสำคัญมากที่สุด

ตารางที่ 18 จำนวนผู้ประกอบการค้าปลีก ค้าส่ง จังหวัดสุพรรณบุรี

อำเภอ	2535 ¹	2534 ²
เมืองสุพรรณบุรี	2,394	3,000
สองพี่น้อง	379	2,188
บางปลาม้า	1,4+4	1,715
อู่ทอง	1,291	2,351
ดอนเจดีย์	145	464
ศรีประจันต์	735	589
สามชุก	1,544	709
เดิมบางนางบวช	1,396	590
ด่านช้าง	394	734
หนองหญ้าไซ	94	146
รวม	9,866	12,516

ที่มา : 1. ข้อมูลการตลาด จังหวัดสุพรรณบุรี 2535

2. สำนักงานแรงงานจังหวัด ปี 2534

ในปี 2533 กรมแรงงาน กระทรวงมหาดไทยได้จัดนับสภาพผู้ประกอบการทั้งประเทศ ตารางที่ 19 แสดงผลการจัดนับสถานประกอบการประเภทที่ 6 คือ การขนส่ง การขายปลีก ภัตตาคาร และโรงแรม จากตารางจะเห็นว่า สถานประกอบการทั้งหมดในปี 2533 มีเพียง 440 ราย จ้างคนงานรวมกัน 2,126 คน ซึ่งเมื่อเทียบกับข้อมูลของสำนักงานจังหวัดแล้ว จำนวนผู้ประกอบการโดยการจัดนับของกรมแรงงานต่ำมาก อย่างไรก็ตาม การจัดนับของกรมแรงงานมีข้อมูลรายละเอียดที่ทำให้เราได้ทราบว่าการค้าประเภทใดมีมากน้อยเพียงใด

ข้อสังเกตจากข้อมูลในตาราง มีดังนี้

(1) กิจการรหัส 611 ซึ่งหมายถึงการขายส่งสินค้าหลายชนิดเป็นหลัก ไม่ปรากฏว่ามีกิจการประเภทนี้ในจังหวัดสุพรรณบุรีเลย ตัวอย่างของตลาดขายส่งประเภทนี้ เช่น ตลาดกลางขายส่งสินค้าเกษตร ดังเช่นที่ตลาด 4 มุมเมือง จังหวัดปทุมธานี หรือตลาดขายส่งสินค้าเกษตรบางชนิดที่ริมคลองชลประทาน อ.เมือง จังหวัดสิงห์บุรี

(2) ร้านจำหน่ายอุปกรณ์การขนส่ง ร้านจำหน่ายวัสดุก่อสร้าง จะเป็นกิจการค้าขายที่มีอยู่มากและขยายตัวสูง ร้านจำหน่ายอุปกรณ์การขนส่งในที่นี้รวมถึงตั้งแต่กิจการขายรถยนต์ รถมอเตอร์ไซด์ และร้านขายอะไหล่ ร้านขายสามล้อ และจักรยานสองล้อ สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นข้อเท็จจริงที่ว่า สุพรรณบุรีกำลังขยายตัวด้านการก่อสร้าง โดยเฉพาะถนนและอาคารสถานที่ ร้านวัสดุก่อสร้างจึงขยายตัวมาก และเมื่อถนนหนทางดี การขยายตัวด้านเศรษฐกิจ ยานพาหนะก็มีขึ้น เพราะเดิมชาวสุพรรณบุรีอาศัยเรือเป็นพาหนะหลักมานาน

(3) กิจการที่เกี่ยวกับร้านอาหาร ภัตตาคาร กาแฟ มีรวมกันเป็นจำนวนมาก (ดูรหัส 613, 622 และ 631) กิจการประเภทนี้จ้างคนงานจำนวนมากด้วย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 19 จำนวนสถานประกอบการประเภทค้าส่ง-ปลีก กักตุนอาหาร และโรงแรม
และจำนวนลูกจ้างปี 2533

รหัส	ประเภท	จำนวนสถานประกอบการ		จำนวนคนงาน	
		(ราย)	(%)	ชาย	หญิง
612	วัสดุเกษตรยกเว้นอาหาร	3	0.7	24	0
613	อาหารเครื่องดื่มและยาสูบ	12	2.7	133	11
617	เครื่องจักร+อุปกรณ์	11	2.5	23	10
618	อุปกรณ์การขนส่ง	1	0.2	5	0
619	ผู้ขายส่งสินค้าเบ็ดเตล็ด	13	2.9	25	10
621	ร้านหรือห้างขายสินค้าทั่วไป	28	6.4	27	69
622	ร้านขายอาหารและเครื่องดื่ม	34	7.7	36	30
623	ร้านขายสิ่งทอและเครื่องหนัง	16	3.6	5	25
624	ร้านขายเครื่องเรือน	32	7.2	68	36
625	ร้านขายกระดาษ หนังสือ	5	1.4	6	8
626	ร้านขายยา และเครื่องสำอางค์	17	3.9	10	18
627	ร้านจำหน่ายวัสดุก่อสร้าง	56	12.7	188	37
628	ผู้จำหน่ายอุปกรณ์ขนส่ง	118	26.8	452	152
629	ร้านค้าปลีกเบ็ดเตล็ด	29	6.6	44	28
613	กักตุนอาหารร้านค้าแพ	50	11.4	107	235
632	โรงแรม หอพัก	15	3.4	144	160
	รวม	440	100.0	1,297	829

ที่มา : กรมแรงงาน กระทรวงมหาดไทย อุตสาหกรรมและคนทำงาน ปี 2533

หมายเหตุ : สุพรรณบุรี ไม่มีกิจการกลุ่มการขายส่งสินค้าหลายชนิด หรือในกลุ่มรหัส 611 เลย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4. ทรัพยากร

4.1 ทรัพยากรที่ดิน

การพิจารณาถึงสภาพของทรัพยากรที่ดินในที่นี้จะครอบคลุมถึงลักษณะและคุณภาพของดิน การถือครองที่ดินและการใช้ประโยชน์จากที่ดินดังรายละเอียด ดังนี้ .

1. ลักษณะและคุณภาพของดิน

กองสำรวจและจำแนกที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้ทำการสำรวจที่ดินในเขตจังหวัดสุพรรณบุรี และได้จัดทำแผนที่ดินเพื่อแสดงการกระจายของหน่วยดิน โดยอาศัยข้อมูลเกี่ยวกับธรณีสัณฐาน วัตถุต้นกำเนิดดิน ตลอดจนคุณสมบัติทางเคมี ชีวะ และทางกายภาพมาใช้ในการวิเคราะห์ จากรายงานผลการสำรวจในปี 2530 พบว่า แผนที่ดินในจังหวัดสุพรรณบุรีมีอยู่ทั้งหมด 55 หน่วย แผนที่ดินตามชุดดินต่าง ๆ และถ้าจะจำแนกลักษณะดินออกเป็นกลุ่ม ๆ ตามความเหมาะสมของดินในการใช้ประโยชน์ เราอาจแบ่งดินในเขตจังหวัดสุพรรณบุรีออกเป็น 5 กลุ่มใหญ่ ๆ ดังนี้

- 1) กลุ่มดินนา เป็นดินที่อยู่บริเวณที่ราบลุ่มฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาทั้งสองด้านและตอนกลางของจังหวัด เป็นกลุ่มดินที่เหมาะสมสำหรับการปลูกข้าวและพืชผัก ดินกลุ่มนี้ครอบคลุมพื้นที่ประมาณร้อยละ 40 ของพื้นที่จังหวัด
- 2) กลุ่มดินไร่ เป็นดินที่อยู่ระหว่างที่ราบเชิงเขากับบริเวณที่ราบลุ่มเหมาะสำหรับการปลูกพืชไร่ เช่น อ้อย สับปะรด มันสำปะหลัง ดินกลุ่มนี้ส่วนใหญ่อยู่ทางด้านตะวันตกเฉียงเหนือและตะวันตกของพื้นที่จังหวัด ครอบคลุมพื้นที่ประมาณร้อยละ 40 ของพื้นที่ทั้งหมดของจังหวัด
- 3) กลุ่มดินต้น เป็นดินที่อยู่บริเวณเนินเขาซึ่งเป็นที่สูง ไม่มีความเหมาะสมที่ใช้เป็นดินในการเพาะปลูก ส่วนใหญ่อยู่ทางด้านตะวันตกเฉียงเหนือของจังหวัด ดินต้นมีพื้นที่ประมาณร้อยละ 5 ของพื้นที่จังหวัด
- 4) ดินภูเขา เป็นกลุ่มดินที่อยู่บริเวณเนินเขาสูงทางด้านตะวันตกของจังหวัดไม่เหมาะสมที่จะทำประโยชน์ในด้านการเกษตร ครอบคลุมพื้นที่ประมาณร้อยละ 5 ของพื้นที่จังหวัด
- 5) กลุ่มดินที่มีสภาพเป็นกรด เป็นกลุ่มดินที่มีศักยภาพในการเพาะปลูกต่ำ ส่วนใหญ่อยู่ในบริเวณที่ลุ่มที่มีน้ำท่วมถึง ครอบคลุมพื้นที่ประมาณร้อยละ 10 ของพื้นที่จังหวัดโดยเฉพาะในเขตอำเภอสองพี่น้องและอำเภอบางปลาม้า

เมื่อพิจารณาจากการกระจายของกลุ่มดินต่าง ๆ ในจังหวัดสุพรรณบุรี พอจะสรุปได้ว่า โดยรวมแล้วที่ดินในจังหวัดเป็นดินที่มีความเหมาะสมสำหรับการเพาะปลูกในระดับสูง โดยเฉพาะการทำไร่นาหรือการกสิกรรม ข้อสรุปนี้คงน่าจะเชื่อถือมากขึ้น หากเราพิจารณาจากผลการศึกษาของกรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งได้ศึกษาวิเคราะห์คุณภาพดินและได้จัดเขตของพื้นที่ต่าง ๆ ในจังหวัดสุพรรณบุรี ตามความเหมาะสมของดิน และพื้นที่ดินโดยกำหนดเขตต่างใช้ในแผนการใช้ที่ดิน ตามปรากฏในตารางที่ 20

ตารางที่ 20 จำนวนเนื้อที่และร้อยละของเขตพื้นที่ดินในจังหวัดสุพรรณบุรี
ตามแผนการใช้ที่ดินของกรมพัฒนาที่ดิน ปี 2530

แผนการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
	จำนวน (ไร่)	ร้อยละของพื้นที่จังหวัด
1. เขตกสิกรรม		
1.1 เขตกสิกรรมที่อยู่ในโครงการชลประทาน		
- เขตทำนาหรือปลูกพืชผักที่มีศักยภาพในการผลิตสูง	778,226	23.24
- เขตทำนาหรือปลูกพืชผักที่มีศักยภาพในการผลิตปานกลาง	550,333	16.35
- เขตปลูกไม้ผลหรือพืชไร่หรือพืชผัก	112,247	3.35
1.2 เขตกสิกรรมที่มีศักยภาพพัฒนาระบบชลประทานได้		
- เขตทำนาที่มีศักยภาพในการผลิตปานกลาง	268,770	8.03
- เขตปลูกพืชไร่ที่มีศักยภาพในการผลิตปานกลาง	126,408	3.78
- เขตปลูกพืชไร่ที่มีศักยภาพในการผลิตต่ำ	148,357	4.43
1.3 เขตกสิกรรมอาศัยน้ำฝน		
- เขตทำนาที่มีศักยภาพในการผลิตปานกลาง	159,733	4.77
- เขตทำนาที่มีศักยภาพในการผลิตต่ำ	148,357	4.43
- เขตพืชไร่ที่มีศักยภาพในการผลิตปานกลาง	120,602	3.60
- เขตปลูกพืชไร่ที่มีศักยภาพในการผลิตต่ำ	62,779	1.87
- เขตปลูกผลไม้	4,862	0.15
2. เขตทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	36,865	1.10
3. เขตป่าไม้	815,091	24.34
4. เขตอุตสาหกรรมชุมชนและการท่องเที่ยว	1,274	0.04
5. เขตแหล่งน้ำและประมง	46,948	1.40
รวมเนื้อที่ทั้งหมด	3,348,755	100.00

ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

จากตารางที่ 20 เราจะเห็นได้ว่า จังหวัดสุพรรณบุรีมีพื้นที่ที่มีศักยภาพสูงในการทำนาหรือปลูกพืชผักเป็นสัดส่วนร้อยละที่ค่อนข้างสูง รองลงมาเป็นพื้นที่ดินที่มีศักยภาพปานกลางในการทำนาหรือปลูกพืชผัก และพืชไร่ ผลไม้ตามลำดับ

2. การใช้ที่ดิน

พื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรีทั้งหมดประมาณ 3.3 ล้านไร่ ในปี 2534 ปรากฏว่ามีการใช้ที่ดินไปในการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ดังปรากฏในตารางที่ 21 จะเห็นได้ชัดว่าพื้นที่ส่วนใหญ่ถูกครอบครองไว้ใช้เพื่อการเกษตร เนื้อที่ที่ไม่ได้จำแนกจำนวนเกือบ 7 แสนไร่ นั้น ได้รวมเอาพื้นที่แม่น้ำ หนองบึง ถนน ทางรถไฟ ที่ราชพัสดุ ที่สาธารณะ ที่ดินของเทศบาล และสุขาภิบาลไว้ด้วย

ดังปรากฏในตารางที่ 21 ที่ดินที่ถือครองเพื่อการเกษตรทั้งหมด ส่วนใหญ่ถูกจัดไว้เป็นพื้นที่นาและไร่ การใช้ที่ดินของสุพรรณบุรีจึงเน้นหนักอยู่ในกิจกรรมนาและไร่เป็นหลัก

ตารางที่ 21 การใช้ประโยชน์จากที่ดินของจังหวัดสุพรรณบุรี ปี 2534

ประเภท	พื้นที่ไร่	ร้อยละ
เนื้อที่ป่าไม้	376,250	11.2
เนื้อที่ถือครองทางการเกษตร	2,303,385	68.8
แยกเป็น		
ที่อยู่อาศัย	77,231	2.3
ที่นา	1,383,401	41.3
ที่ไร่	714,432	21.3
ไม้ยืนต้น	56,648	1.7
สวนผัก	14,633	0.4
ที่เลี้ยงสัตว์	10,551	0.3
รกร้าง	12,136	0.4
อื่นๆ	34,353	1.0
เนื้อที่ไม่ได้จำแนก	669,120	20.0
รวมพื้นที่สุพรรณบุรี	3,348,755	100.0

ที่มา : กระทรวงเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สถิติการเกษตรประเทศไทย ปีเพาะปลูก 2534/35

4.2 ทรัพยากรน้ำ

การพิจารณาถึงทรัพยากรน้ำในที่นี้อาจแบ่งออกเป็นสองส่วนใหญ่ ๆ คือแหล่งน้ำและสภาพการใช้น้ำ ในส่วนของแหล่งน้ำจะแยกพิจารณาตามบ่อเกิดหรือที่มาของน้ำคือแหล่งน้ำธรรมชาติกับการพัฒนาแหล่งน้ำ ในส่วนของสภาพการใช้น้ำจะพิจารณาตามวัตถุประสงค์ของการใช้น้ำคือ น้ำที่ใช้เพื่อการอุปโภคบริโภค (น้ำกินน้ำใช้) และน้ำที่ใช้เพื่อการเกษตรกรรม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. แหล่งน้ำ

1) แหล่งน้ำธรรมชาติ คือแหล่งน้ำที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ ซึ่งประกอบด้วยแหล่งน้ำ 3 ประเภท ดังนี้

(1) แหล่งน้ำในอากาศ ได้แก่ น้ำฝนซึ่งเป็นแหล่งน้ำที่สำคัญที่สุดสำหรับการเกษตร การอุปโภคและบริโภค และเป็นต้นกำเนิดของแหล่งน้ำประเภทต่างๆ ทรัพยากรน้ำในประเภทนี้จะมีมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับปริมาณน้ำฝนที่ตกในแต่ละปีและความสม่ำเสมอของฝนที่ตกในแต่ละฤดูกาล จังหวัดสุพรรณบุรีมีช่วงฤดูฝนยาวประมาณ 6 เดือนคือ ระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคม ซึ่งเกิดจากอิทธิพลของลมมรสุม และบางครั้งอาจได้รับอิทธิพลจากพายุดีเปรสชันด้วย เดือนที่ฝนตกชุกที่สุดคือ เดือนกันยายนและตุลาคม

(2) แหล่งน้ำผิวดิน แหล่งน้ำประเภทนี้ ได้แก่ แม่น้ำลำคลอง ห้วยหนอง บึง ลำลาด หรือลำรางต่างๆ ในจังหวัดสุพรรณบุรีมีแหล่งน้ำธรรมชาติเหล่านี้อยู่ทั่วไป มีแม่น้ำสายใหญ่ที่สำคัญและมีบทบาทต่อเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ของประชาชนในจังหวัดมากที่สุดคือ แม่น้ำท่าจีน หรือแม่น้ำสุพรรณบุรี ซึ่งแยกจากแม่น้ำเจ้าพระยาที่อำเภอเมืองจังหวัดชัยนาท ไหลลงมาทางใต้เข้าสู่จังหวัดสุพรรณบุรีผ่านอำเภอเดิมบางนางบวช อำเภอสามชุก อำเภอศรีประจันต์ อำเภอเมืองสุพรรณบุรี อำเภอบางปลาม้า และอำเภอสองพี่น้อง ตามลำดับ แม่น้ำสายนี้จะไหลลงสู่อ่าวไทยที่จังหวัดสมุทรสาคร ประชาชนได้ใช้ประโยชน์จากแม่น้ำท่าจีนทั้งเพื่อการอุปโภค บริโภค เพื่อการเกษตรและการคมนาคมขนส่งมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน นอกจากแม่น้ำท่าจีนแล้วยังมีลำน้ำสายเล็กๆ ซึ่งส่วนใหญ่เชื่อมติดกับแม่น้ำท่าจีน เช่น ลำห้วยกระเสียว คลองสองพี่น้อง คลองสาละวิน คลองบางยี่หวด และคลองบางลี่ เป็นต้น

(3) แหล่งน้ำใต้ดิน คือ น้ำบาดาล ในจังหวัดสุพรรณบุรีมีแหล่งน้ำใต้ดินทั้งที่มีในเฉพาะบริเวณและให้ปริมาณน้ำมาก แหล่งน้ำที่มีบริเวณกว้างแต่ปริมาณน้ำน้อย และแหล่งน้ำใต้ดินที่เป็นบริเวณกว้างและให้น้ำมาก ซึ่งนับเป็นแหล่งน้ำอีกแหล่งหนึ่งที่สามารถจะขุดเจาะและนำมาใช้เพื่อการอุปโภคบริโภคหรือใช้ในเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมได้

2) การพัฒนาแหล่งน้ำ

เนื่องจากแหล่งน้ำตามธรรมชาติมีปริมาณไม่เพียงพอและปริมาณน้ำไม่สม่ำเสมอ ในฤดูฝนน้ำอาจจะไหลท่วมที่ราบลุ่มตอนกลางของจังหวัด ในฤดูแล้งอาจจะก่อให้เกิดภาวะการขาดแคลนน้ำขึ้นได้ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาแหล่งน้ำนอกเหนือจากการอาศัยแหล่งน้ำตามธรรมชาติเพียงอย่างเดียว ทั้งนี้เพื่อหาทางกักเก็บน้ำไว้ใช้ประโยชน์ในการอุปโภค บริโภค การเกษตรกรรมและป้องกันภัยจากน้ำท่วม

การพัฒนาแหล่งน้ำในจังหวัดสุพรรณบุรี ได้แก่ การจัดสร้างเขื่อน อ่างเก็บน้ำ ประตูระบายน้ำ คลองส่งน้ำ ตลอดจนการขุดลอกคูคลองหรือสระต่างๆ เพื่อเก็บกักน้ำให้ได้ประโยชน์อย่างสม่ำเสมอและเพียงพอ หน่วยงานสำคัญที่ดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งน้ำคือ กรมชลประทาน ในปี 2535 จังหวัดสุพรรณบุรีได้รับประโยชน์จากโครงการในชลประทานขนาดใหญ่ ซึ่งเป็นโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษารวม 11 โครงการ มีเนื้อที่ชลประทานในจังหวัดสุพรรณบุรี ประมาณ 1,633,163 ไร่ มีชลประทานขนาดกลาง 1 โครงการ เป็นโครงการอ่างเก็บน้ำมีพื้นที่ชลประทานประมาณ 3,000 ไร่ และมีระบบชลประทานขนาดเล็กรวม 40 โครงการ มีพื้นที่ชลประทานรวมกันประมาณ 73,000 ไร่ รวมพื้นที่ชลประทานจากโครงการชลประทานทั้งหมดเท่ากับ 1,717,463 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 51 ของเนื้อที่ทั้งหมดของจังหวัด แต่อย่างไรก็ตาม จากรายงานแผนงานผลการปฏิบัติงานและการประเมินผลประจำปีงบประมาณ 2535 ของโครงการชลประทานสุพรรณบุรี ปรากฏว่าพื้นที่ที่สามารถส่งน้ำได้มีประมาณ 1,101,968 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 64.16 ของพื้นที่ชลประทานเท่านั้น นอกจากนั้นยังมีปัญหาปริมาณน้ำไม่เพียงพอในการส่งน้ำเพื่อการเกษตรในฤดูแล้งอีกด้วย เช่น โครงการกระเสียวซึ่งสามารถส่งน้ำในฤดูฝนได้ 130,000 ไร่ แต่จะส่งน้ำในฤดูแล้งได้เพียง 65,000 ไร่ หรือครึ่งหนึ่งเท่านั้น ส่วนโครงการชลประทานขนาดกลางซึ่งส่งน้ำได้ในฤดูฝนเท่ากับ 3,000 ไร่ แต่สามารถส่งน้ำในฤดูแล้งได้เพียง 500 ไร่ เท่านั้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่า แม้ว่าจะระบบชลประทานจะสามารถส่งน้ำเพื่อการเกษตรได้มี

ความสมบูรณ์สูง แต่ปัญหาปริมาณน้ำมีน้อยไม่เพียงพอกับความต้องการใช้น้ำในฤดูแล้ง ภาวะการขาดแคลนยิ่งรุนแรงขึ้นไปอีกหากเกิดภาวะฝนแล้งต่อเนื่องเช่นในปี 2536

4.3 ทรัพยากรป่าไม้

จากข้อมูลดั้งเดิมก่อนปี 2521 ของกรมป่าไม้ซึ่งได้รวบรวมพื้นที่ป่าในเขตป่าสงวนแห่งชาติในจังหวัดสุพรรณบุรีทั้งหมด 7 แห่ง พบว่า พื้นที่ป่าของจังหวัดสุพรรณบุรีมีรวมกันถึง 844,819 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 25.23 ของพื้นที่จังหวัดโดยกระจายอยู่ทางตอนเหนือและตอนตะวันตกของจังหวัด อยู่ในเขตอำเภอด่านช้าง หนองหญ้าไซ อู่ทอง และสองพี่น้อง ป่าไม้เหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นป่าไม้เบญจพรรณ ประกอบด้วย ไม้เต็ง รัง มะค่าโมง มะค่าแต้ ชิงชัน ชาก ตะเคียนทอง ฯลฯ

แต่อย่างไรก็ตาม สภาพป่าไม้ของจังหวัดสุพรรณบุรีในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปมาก เนื่องจากผลของการให้สัมปทานป่าไม้และการบุกรุกป่าเพื่อใช้เป็นที่ทำกินของราษฎรในอดีต พื้นที่ป่าสงวนซึ่งกลายเป็นป่าเสื่อมโทรมบางส่วน กรมป่าไม้ได้มอบให้สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมจัดสรรเป็นที่ทำกินให้แก่ราษฎร รวมทั้งอนุญาตให้เอกชนและหน่วยงานของรัฐเข้าทำประโยชน์แล้ว ดังนั้น พื้นที่ที่ยังคงสภาพเป็นป่าอยู่จริง ๆ จึงมีสัดส่วนที่ต่างจากพื้นที่ป่าสงวนตามที่ปรากฏข้างต้นอยู่ค่อนข้างมาก จากข้อมูลของสำนักงานป่าไม้จังหวัดสุพรรณบุรี ในปี 2536 บอกให้ทราบว่าพื้นที่ที่ยังคงสภาพเป็นป่าในปัจจุบันของจังหวัดสุพรรณบุรีมีเพียง 435,780 ไร่ หรือประมาณร้อยละ 13 ของพื้นที่จังหวัด เขตป่าที่ยังคงสภาพเป็นป่ามากที่สุดก็คือ ป่าสงวนแห่งชาติ “ป่าองค์พระ-ป่าเขาระกำ-ป่าเขาห้วยพลู” ในเขตอำเภอด่านช้าง ซึ่งมีพื้นที่ที่ยังคงสภาพเป็นป่าอยู่ถึงร้อยละ 88.41 จากพื้นที่ดินเดิมของป่าสงวนแห่งนี้ ดังรายละเอียดในตารางที่ 22

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 22 พื้นที่เขตป่าสงวนแห่งชาติและส่วนที่คงสภาพเป็นป่าในเขตจังหวัดสุพรรณบุรี
แยกตามรายเขตป่าสงวน ปี 2536

ชื่อป่าสงวนแห่งชาติ	เขตอำเภอ	พื้นที่ป่า (ไร่)	ส่วนที่คงสภาพเป็นป่า	
			จำนวน (ไร่)	ร้อยละของ พื้นที่เขตป่า
ป่าสักกระยาไฮโลม	อุททอง	443.75	0	0
ป่าห้วยขมิ้น-ป่าห้วยน้ำร้อน-ป่าหนองหญ้าไซ	ด่านช้าง	318,561.00	37,656.00	11.82
ป่าองค์พระ-ป่าเขาพระกำ-ป่าเขาห้วยพลู	ด่านช้าง	439,375.00	388,438.00	88.41
ป่าโป่งลาน-ป่าทุ่งคอก	สองพี่น้อง	20,431.25	0	0
ป่าเขาตะโกปิดทอง-ป่าเขาเพชรน้อย	อุททอง	14,972.52	1,718.52	11.48
ป่าเขาทุ่งดินดำ-ป่าเขาตาแก้ว	อุททอง	21,250.00	7,656.00	36.03
ป่าบ้านโง้ง	อุททอง	10,069.00	312.00	3.10
รวม		825,192.52	435,780.52	52.81

ที่มา : ดัดแปลงจากข้อมูลของสำนักงานป่าไม้จังหวัดสุพรรณบุรี และกรมป่าไม้, อ้างในสำนักงานจังหวัด
สุพรรณบุรี, บรรยายสรุปข้าราชการจังหวัดสุพรรณบุรี ประจำปี 2536, เอกสารโรเนียว, 2536 น.3

ตารางที่ 23 เนื้อที่ป่าไม้ที่สามารถตีความได้จากภาพถ่ายทางดาวเทียม
ระหว่างปี 2516-2534 ของจังหวัดสุพรรณบุรี

ปี พ.ศ.	เนื้อที่ป่าจากภาพถ่ายดาวเทียม	
	จำนวน (ไร่)	ร้อยละของพื้นที่จังหวัด
2516	467,500	13.96
2519	460,000	13.73
2521	455,000	13.59
2525	421,875	12.60
2528	386,250	11.58
2532	379,375	11.33
2534	376,250	11.24

ที่มา : ข้อมูลปี 2516-2528 จากกรมป่าไม้ อ้างใน กรมพัฒนาที่ดิน, แผนการใช้ที่ดินจังหวัดสุพรรณบุรี,
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2530 ส่วนข้อมูลปี 2532-2534 เป็นข้อมูลจากกรมป่าไม้, กันยายน
2535

4.4 ทรัพยากรแร่

จากการสำรวจของกรมทรัพยากรธรณี ในบริเวณตำบลองค์พระ ตำบลวังคัน ตำบลพุดเตย ในเขตอำเภอด่านช้าง และตำบลดอนคา ตำบลลานโง้ง ในเขตอำเภออุทุมพร พบว่า จังหวัดสุพรรณบุรีมีแร่ธรรมชาติอยู่หลายชนิด เช่น ดิบุก วุลแฟรม ซีไลต์ แมงกานีส เฟลด์สปาร์ สังกะสี ตะกั่ว เงิน ยิบซัม ดินขาว เป็นต้น ส่วนใหญ่ยังมีปริมาณไม่มากนัก มีแร่ที่มีค่าที่พอจะผลิตเป็นอุตสาหกรรมได้เพียงบางชนิดเท่านั้น ได้แก่ ดิบุกและวุลแฟรม ซึ่งพบที่บริเวณเขตเขาตุงกุงทางตอนเหนือของอำเภอด่านช้าง นอกจากนี้ ยังพบใยหินแกรนิตและหินปูนที่ใช้ในการก่อสร้างบริเวณเขาใหญ่ ทางตะวันตก และบริเวณเขาทางด้านตะวันออก และตะวันตกตามแนวเส้นทางระหว่างอำเภออุทุมพรกับอำเภอมโนรมย์ รวมทั้งบริเวณเขื่อนกะเสียวในเขตอำเภอด่านช้างอีกด้วย

ปัจจุบันได้มีเอกชนบางรายขอประทานบัตรเหมืองแร่ในเขตที่สำรวจพบกันบ้างแล้ว โดยเฉพาะในพื้นที่อำเภอด่านช้าง แต่ยังมีจำนวนน้อยทั้งนี้เนื่องจากกิจการเหมืองแร่ยังมีขีดจำกัด เพราะปริมาณแร่ที่สำรวจพบยังมีปริมาณน้อยนั่นเอง การทำเหมืองแร่ในปัจจุบันจึงจำกัดอยู่กับแร่เพียงไม่กี่ชนิด และมีปริมาณไม่มากนัก

อย่างไรก็ตาม จากลักษณะทางธรณีวิทยาของจังหวัดสุพรรณบุรี หากมีการสำรวจเพิ่มเติมในพื้นที่อื่น ๆ ที่ยังไม่มี การสำรวจ โอกาสที่จะพบแหล่งแร่มีค่ายังเป็นไปได้สูง โดยเฉพาะบริเวณพื้นที่ที่เป็นภูเขาทางด้านทิศตะวันตก และตะวันตกเฉียงเหนือของจังหวัด หากมีการค้นพบแหล่งแร่ใหม่ ๆ เกิดขึ้นก็เป็นที่ยอมรับว่าจังหวัดสุพรรณบุรีจะมีศักยภาพในด้านกิจการอุตสาหกรรมเหมืองแร่และอุตสาหกรรมต่อเนื่องมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

นอกจากแร่ธาตุดังกล่าวแล้ว บริษัทบีพี ปิโตรเลียม ดีเวลลอปเมนต์ ได้สำรวจพบน้ำมันดิบในปริมาณที่เพียงพอในเชิงพาณิชย์ และตั้งแต่เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2534 เป็นต้นมา บริษัทได้ผลิตน้ำมันดิบได้โดยเฉลี่ยร้อยละ 398 บาเรลต่อวัน อย่างไรก็ตามไม่มีข้อมูลที่จะทราบได้ว่าปริมาณสำรองน้ำมันดิบของจังหวัดสุพรรณบุรีจะเป็นเท่าใด และจะสามารถนำขึ้นมาใช้ได้มากน้อยแค่ไหน

การขุดหินก็เป็นอุตสาหกรรมหนึ่งในหมวดหมู่อุตสาหกรรมเหมืองแร่ จำนวนโรงงานที่ประกอบการขุดหิน ขุดทราย ในจังหวัดสุพรรณบุรี (ปี 2534) มีเพียง 6 แห่งเท่านั้น ทั้งนี้เพราะพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรีเป็นที่ราบเป็นส่วนใหญ่ จังหวัดสุพรรณบุรีจึงเป็นผู้นำเข้าวัสดุก่อสร้างจากจังหวัดใกล้เคียง เช่น ราชบุรี กาญจนบุรี อ่างทองและสิงห์บุรี

4.5 ทรัพยากรการท่องเที่ยว

จังหวัดสุพรรณบุรีเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ สถานที่ท่องเที่ยวส่วนใหญ่จึงเป็นโบราณสถาน โบราณวัตถุต่างๆ ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ศาสนาและวัฒนธรรมที่กระจายอยู่ในอำเภอต่างๆ ดังแสดงในตารางต่อไปนี้ (ตารางที่ 24)

ตารางที่ 24 แสดงที่ตั้งประเภททรัพยากรการท่องเที่ยว
และรายชื่อแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดสุพรรณบุรี

ที่ตั้ง	ประเภททรัพยากรการท่องเที่ยว		
	ธรรมชาติ	ประวัติศาสตร์/	ศิลปวัฒนธรรม
อำเภอ	1. อุทยานมัจฉา (วัดพระนอน) 2. อุทยานมัจฉา (วัดพระลอย) 3. สวนนก (ต.ท่าเสด็จ)	1. วัดพระนอน 2. วัดพระลอย 3. วัดป่าเลไลยก์และคุ้มขุนช้าง 4. วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ 5. วัดสุวรรณภูมิ 6. วัดพระธม 7. วัดสนามไชย 8. ศาลเจ้าพ่อหลักเมือง 9. เจดีย์ยอดเหล็ก 10. วัดประดู่สาร 11. วัดแค คุ้มขุนแผนและ ต้นมะขามยักษ์ 12. สระศักดิ์สิทธิ์ 13. วัดตะไกร 14. วัดหน่อพุทธางกูร 15. แนวกำแพงและคูเมืองเก่า	1. ศูนย์อบรมช่างสิบหมู่ 2. พิพิธภัณฑ์ชาวานา 3. งานประเพณีนมัสการ หลวงพ่อป่าเลไลยก์ 4. ประเพณีทิ้งกระจาด ศาลเจ้าพ่อหลักเมือง
อำเภอบางปลาม้า			5. ประเพณีกำฟ้า
อำเภออู่ทอง	4. งานอุทยานพุม่วง	16. พิพิธภัณฑ์แห่งชาติอู่ทอง 17. เมืองโบราณอู่ทอง	6. ประเพณีบุญบั้งไฟ 7. บ้านจำลองลาวโซ่ง (พิพิธภัณฑ์แห่งชาติอู่ ทอง)
อำเภอด่านช้าง	5. อ่างเก็บน้ำกระเสียว		8. หอผ้า หมู่บ้านทับฉิ่งน้อย ต.วังคัน
อำเภอสองพี่น้อง อำเภอดอนเจดีย์		18. วัดไผ่โรงวัว 19. พระบรมราชานุสรณ์ ดอนเจดีย์	9. งานพระบรมราชานุสรณ์ ดอนเจดีย์

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

5. โครงสร้างพื้นฐาน

5.1 ระบบคมนาคมขนส่ง

การคมนาคมขนส่งภายในจังหวัดและระหว่างจังหวัดของจังหวัดสุพรรณบุรีมี 3 ทางคือ ทางรถยนต์ รถไฟและทางเรือ โดยมีโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ดังนี้

1) การคมนาคมทางรถยนต์ แม้ว่าในอดีตการติดต่อภายในจังหวัดและระหว่างจังหวัด ของจังหวัดสุพรรณบุรีมีข้อจำกัดมากกว่าจังหวัดอื่นๆ ในแถบใกล้เคียงก็ตาม แต่ปัจจุบันถือว่าจังหวัดสุพรรณบุรีเป็นจังหวัดหนึ่งที่สามารถเดินทางติดต่อได้อย่างรวดเร็ว เนื่องจากมีโครงข่ายถนนเชื่อมโยงระหว่างสุพรรณบุรีและจังหวัดต่างๆ อย่างทั่วถึง นับตั้งแต่ปี 2526 เป็นต้นมา ถือได้ว่าจังหวัดสุพรรณบุรีได้มีการพัฒนาด้านถนนหนทางขึ้นอย่างรวดเร็วทั้งในแง่ปริมาณและคุณภาพ

จังหวัดสุพรรณบุรีมีถนนสายต่าง ๆ ทั้งที่ใช้ติดต่อภายในจังหวัดและระหว่างจังหวัด มีความยาวรวมกันทั้งสิ้นประมาณ 32,448 กิโลเมตร ซึ่งประกอบด้วย ทางหลวงแผ่นดิน ทางหลวงจังหวัด และถนนที่อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานต่างๆ เช่น กรมโยธาธิการ สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท (รพช.) องค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นต้น

ถนนสาย 340 ได้รับการปรับปรุงให้เป็นถนนคอนกรีต 4 เลน แบ่งแยกช่องทางรถสวนทาง ทำให้การติดต่อระหว่างอำเภอเมือง กับอำเภอสองพี่น้อง บางปลาม้า ศรีประจันต์ สามชุก และเดิมบางนางบวช และต่อเลยไปถึงชัยนาทสะดวก รวดเร็วมากยิ่งขึ้น

ถนนสายอำเภอเมืองสุพรรณบุรี-อำเภอดอนเจดีย์ก็เป็นถนนคอนกรีต 4 เลน แบ่งแยกช่องทางรถสวนทางเช่นกัน ทางหลวงแผ่นดินอื่นๆ ที่ได้รับการปรับปรุงขยายผิวจราจร และไหล่ทางแล้วเช่นสายอำเภอเมืองสุพรรณบุรี-อำเภอวิเศษไชยชาญ อ่างทอง ถนนมาลัยแมนเชื่อมจังหวัดสุพรรณบุรีกับนครปฐม เป็นต้น เส้นทางที่กำลังได้รับการปรับปรุงขยายผิวจราจรและไหล่ถนน เช่น สายอำเภอดอนเจดีย์ไปอำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี สายอำเภออุทุมพรไปอำเภอบ้านไร่จังหวัดอุทัยธานี เป็นต้น

นอกจากนี้ ระบบถนนทางหลวงจังหวัดที่เชื่อมอำเภอกับอำเภอก็เป็นถนนลาดยางสภาพดีเชื่อมทั้งสิ้น ทำให้การติดต่อระหว่างอำเภอหรือแม้แต่ระหว่างหมู่บ้านทำได้สะดวกรวดเร็ว

นอกจากถนนที่ใช้เป็นเส้นทางคมนาคมขนส่งอยู่ในปัจจุบันแล้ว กรมทางหลวงปรับปรุงก่อสร้างถนนหลายสาย ในเขตจังหวัดสุพรรณบุรี ในช่วงปี 2535-2539 เช่น ดอนเจดีย์ ศรีประจันต์ (ระยะทาง 16 กม.) เดิมบางนางบัวข-สิงห์บุรี (ระยะทาง 43 กม.) แยกทางหลวงหมายเลข 3306-บ้านบ่อ่าง-อำเภอด่านช้าง (ระยะทาง 26 กม.) แยกทางหลวงหมายเลข 321 (วัดป่าเลไลยก์)-บ้านโพธิ์พระยา (ระยะทาง 10 กม.) บ้านเก้าห้อง-บ้านมะขามล้ม (ระยะทาง 22 กม.) และจากข้อมูลของสำนักงานจังหวัดระบุว่าตามแผนพัฒนาจังหวัดปี 2536 ทางจังหวัดโดยหน่วยงานต่างๆ ที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการปรับปรุงและก่อสร้างถนนได้แสดงความต้องการที่จะปรับปรุงและก่อสร้างทางเส้นใหม่ขึ้นอีกหลายสาย ดังรายละเอียดในตารางที่ 25

ตารางที่ 25 ความต้องการถนนตามแผนพัฒนาจังหวัดสุพรรณบุรีที่อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานต่างๆ ในปี พ.ศ. 2536 แยกตามประเภทของผิวจราจร

ประเภทของ ความต้องการ	ประเภทสายทาง					
	คอนกรีต		ลาดยาง		ลูกรัง	
	จำนวน (สาย)	ระยะทาง (กม.)	จำนวน (สาย)	ระยะทาง (กม.)	จำนวน (สาย)	ระยะทาง (กม.)
ปรับปรุง	18	40.39	46	580.25	34	210.36
สร้างใหม่	16	7.69	34	225.64	17	57.88

ที่มา : แขวงทางหลวงสุพรรณบุรี, สำนักงาน รพช. สุพรรณบุรี, เทศบาลเมืองสุพรรณบุรี, เทศบาลตำบลสองพี่น้อง สำนักงานโยธาธิการจังหวัด และองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุพรรณบุรี, อ้างในสำนักงานจังหวัดสุพรรณบุรี, สมุดข้อมูลจังหวัดสำหรับผู้บริหารปี 2536 จังหวัดสุพรรณบุรี, กระทรวงมหาดไทย, 2536 น. 30.

ดังนั้น ถ้าเส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลขที่ 340 และเส้นทางอื่นๆ ที่ได้กล่าวมาทั้งหมดเสร็จสิ้นตามโครงการและเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ จะทำให้ระบบคมนาคมขนส่งทั้งภายในจังหวัดและระหว่างจังหวัดของจังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งมีความสะดวกคล่องตัวสูงอยู่แล้วจะยิ่งสูงมากขึ้น

2) การคมนาคมขนส่งทางรถไฟ เส้นทางรถไฟที่ใช้ในการคมนาคมขนส่งเป็นเส้นทางระหว่างกรุงเทพฯ-สุพรรณบุรี โดยเริ่มจากสถานีรถไฟธนบุรี ผ่านจังหวัดนครปฐม อำเภอบ้านโป่งในจังหวัดราชบุรี หนองปลาตุ๊ก อำเภอสองพี่น้อง บางปلام้า สิ้นสุดที่วัดป่าเลไลยก์ ในเขตอำเภอเมืองสุพรรณบุรี รวมระยะทาง 142 กิโลเมตร รถไฟสายนี้จะออกวันละ 1 เที่ยว

การเดินทางและขนส่งสินค้าทางรถไฟในปัจจุบันไม่ค่อยได้รับความนิยมมากนัก เนื่องจากระยะทางค่อนข้างไกล และการเดินทางโดยทางรถยนต์สะดวกขึ้น คนจึงหันไปใช้เส้นทางรถยนต์มากกว่าทางรถไฟ

3) การคมนาคมขนส่งทางเรือ เส้นทางเดินเรือในการเดินทางและขนส่งสินค้าที่สำคัญที่สุดของจังหวัดสุพรรณบุรีคือ แม่น้ำท่าจีน ซึ่งสามารถเดินทางติดต่อกับจังหวัดชัยนาทและจังหวัดนครปฐมได้ด้วย นอกจากนี้แม่น้ำท่าจีนแล้วยังมีการเดินทางและขนส่งสินค้าตามแม่น้ำลำคลองสายอื่นๆ เช่น คลองบางยี่หนและคลองเจ้าเจ็ดซึ่งเชื่อมต่อไปยังจังหวัดพระนครศรีอยุธยา คลองบางลี่ใช้เดินทางในเขตอำเภอสองพี่น้อง โดยเชื่อมต่อกับแม่น้ำท่าจีนในเขตจังหวัดนครปฐม แม่น้ำท่าคอยและแม่น้ำท่าวัว เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันการขนส่งทางเรื่อนับว่ามีบทบาทน้อยมาก เพราะมีข้อจำกัดในด้านเส้นทางและจุดหมายปลายทาง มีความล่าช้าและไม่สามารถเดินทางได้ทุกฤดูกาล เมื่อเปรียบเทียบกับทางรถยนต์ การเดินทางโดยทางเรือจึงได้รับความนิยมน้อย

5.2 ระบบสื่อสาร

1) โทรศัพท เป็นเครื่องมือสื่อสารที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการติดต่อส่งข่าวสารทั้งของประชาชนทั่วไป หน่วยงานราชการ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งของหน่วยธุรกิจประเภทต่างๆ ทั้งนี้เพราะการติดต่อทางโทรศัพทเป็นวิธีที่สะดวกรวดเร็วและประหยัด ระบบโทรศัพทจึงเป็นโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งที่จะเอื้ออำนวยต่อนักธุรกิจใน การเข้ามาลงทุนในจังหวัด

จากข้อมูลของสำนักงานโทรศัพทจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่าจนถึงเดือนมกราคม 2537 องค์การโทรศัพทแห่งประเทศไทยได้เปิดบริการโทรศัพทแก่บ้านเรือน หน่วยงานราชการ และหน่วยธุรกิจต่างๆ โดยชุมสายอำเภอ 10 แห่ง และชุมสายตำบล 7 แห่ง รวมทั้งสิ้น 14,233 เลขหมาย จากเลขหมายเต็มที่มีอยู่ทั้งหมด 15,144 เลขหมาย ในจำนวนนี้เป็นบริการโทรศัพทสาธารณะจำนวน 161 เลขหมาย ซึ่งกระจายอยู่ในเขตอำเภอต่างๆ ตามรายละเอียดในตารางที่ 26

สวนแดง ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลขท่าเสด็จ ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลขเขาพระ ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลขสระยายโสม และที่ทำการไปรษณีย์โทรเลขสระกระโจม

นอกจากที่ทำการไปรษณีย์โทรเลขที่จัดตั้งและดำเนินการโดยการสื่อสารแห่งประเทศไทยแล้ว ยังมีที่ทำการไปรษณีย์อนุญาตที่การสื่อสารแห่งประเทศไทยเป็นผู้จัดตั้งขึ้นและให้เอกชนดำเนินการรวม 36 แห่ง ซึ่งกระจายอยู่เขตอำเภอเมือง 2 แห่ง อู่ทอง และเดิมบางนางบวชอำเภอละ 5 แห่ง สามชุก 3 แห่ง สองพี่น้อง 8 แห่ง บางปลาม้า 7 แห่ง ด่านช้าง 4 แห่ง และหนองหญ้าไซ 2 แห่ง

5.3 ระบบไฟฟ้า

การให้บริการด้านกระแสไฟฟ้าภายในจังหวัดสุพรรณบุรีเป็นหน้าที่ของสำนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดสุพรรณบุรี โดยรับซื้อกระแสไฟฟ้าจากการไฟฟ้าฝ่ายผลิตซึ่งปัจจุบันทำการส่งกระแสไฟด้วยระบบ 22,000 โวลต์ มีสถานีจ่ายไฟ 2 สถานี คือ ที่อำเภอเมือง และอำเภอเดิมบางนางบวช

นอกจากนี้ จังหวัดสุพรรณบุรียังได้ใช้บริการการจ่ายกระแสไฟฟ้าจากสถานีย่อยของจังหวัดใกล้เคียงเพิ่มเติมอีกด้วย เช่น ในเขตอำเภออู่ทองบางส่วนประชาชนใช้ไฟฟ้าจากสถานีย่อยอำเภอบ้านโป่ง จ.ราชบุรี บางส่วนของอำเภอสองพี่น้องใช้ไฟฟ้าจากสถานีย่อยกำแพงแสน บางส่วนของศรีประจันต์ใช้ไฟฟ้าจากสถานีย่อยอ่างทอง และตำบลไผ่ขวางอำเภอเมืองใช้ไฟฟ้าจากสถานีย่อยอำเภอผักไห่ เป็นต้น

ในปัจจุบันโรงงานน้ำตาลมิตรผลได้ใช้กากอ้อยผลิตกระแสไฟฟ้าเพื่อใช้เป็นพลังงานที่บอ้อย แต่มีปริมาณไฟฟ้าเหลือจึงส่งขายให้การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคด้วย การให้บริการด้านกระแสไฟฟ้าภายในเขตจังหวัดสุพรรณบุรี ครอบคลุมเกือบครบทุกหมู่บ้านแล้ว ณ เดือนกุมภาพันธ์ 2537 สามารถติดตั้งระบบไฟฟ้าไปยังหมู่บ้านต่างๆ จำนวน 909 หมู่บ้าน จากจำนวนหมู่บ้านทั้งหมด 920 หมู่บ้าน หรือคิดเป็นร้อยละ 98.8 ของจำนวนหมู่บ้านทั้งหมดในจังหวัด ดังปรากฏในตารางที่ 27 หมู่บ้านที่ระบบไฟฟ้ายังเข้าไปไม่ถึงส่วนมากอยู่เขตอำเภอด่านช้างและอำเภอหนองหญ้าไซ ทั้งนี้เพราะบางหมู่บ้านของอำเภอด่านช้างตั้งอยู่ในเขตป่าสงวน ซึ่งการไฟฟ้าไม่อาจจะเข้าไปติดตั้งระบบไฟฟ้าได้ ส่วนหมู่บ้านในเขตอำเภอหนองหญ้าไซบางหมู่บ้านตั้งอยู่ในลักษณะที่กระจัดกระจายห่างไกลกัน ทำให้การติดตั้งระบบไฟฟ้าต้องลงทุนสูงมาก จึงไม่คุ้มค่ากับการลงทุน

ตารางที่ 26 สถานภาพการให้บริการโทรศัพท์ จังหวัดสุพรรณบุรี 31 มกราคม 2537

ชุมสายโทรศัพท์	พื้นที่ให้บริการ	เลขหมายเดิม	เลขหมายเปิดให้บริการ			
			ธรรมดา	สาธารณะ	ระบบ TDMA	รวม
สุพรรณบุรี	อ.เมือง	4,072	3,890	80	45	4,015
ศรีประจันต์	อ.ศรีประจันต์	512	500	8	-	508
ดอนเจดีย์	อ.ดอนเจดีย์	768	755	7	-	762
สวนแตง	ต.สวนแตง	512	504	3	-	507
ท่าเสด็จ	ต.ท่าเสด็จ	512	461	1	-	462
สระกระโจม	ต.สระกระโจม	128	119	4	-	123
วังห้ว	ต.วังห้ว	600	268	-	-	268
บางปลาม้า	อ.บางปลาม้า	1,024	1,000	6	-	1,006
สองพี่น้อง	อ.สองพี่น้อง	1,000	963	5	9	977
ทุ่งคอก	ต.ทุ่งคอก	512	500	5	4	509
บางสาม	ต.บางตะเคียน	512	488	-	-	488
อู่ทอง	อ.อู่ทอง	2,048	1,985	15	23	2,023
สระยายโสม	ต.สระยายโสม	256	247	3	-	250
เดิมบางนางบวช	อ.เดิมบางฯ	1,024	980	5	-	985
สามชุก	อ.สามชุก	1,024	953	11	41	1,005
ด่านช้าง	อ.ด่านช้าง	512	501	4	-	505
หนองหญ้าไซ	อ.หนองหญ้าไซ	128	119	4	-	123
รวม		15,144	14,233	161	122	14,516

ที่มา : สำนักงานโทรศัพท์จังหวัดสุพรรณบุรี

นอกจากเลขหมายที่จะเปิดให้บริการอยู่ในปัจจุบันแล้ว องค์การโทรศัพท์ ยังมีโครงการขยายเลขหมายตามโครงการโทรศัพท์ 1 ล้านเลขหมายด้วย โดยในการนี้ จังหวัดสุพรรณบุรีได้รับการจัดสรรเลขหมายให้ติดต่อผ่านชุมสายต่างๆ รวมทั้งสิ้น 6,656 เลขหมาย โดยจะแล้วเสร็จในสิงหาคม 2537

การไปรษณีย์โทรเลข เป็นการรับส่งไปรษณีย์ภัณฑ์และพัสดุไปรษณีย์ รวมทั้งบริการทางการเงินโดยการรับส่งธนาคัติและตั๋วแลกเงินทางไปรษณีย์ และให้บริการส่งข่าวสารทางโทรเลข ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งในการติดต่อสื่อสารทั้งในแง่เศรษฐกิจและสังคม

ในปี 2536 จังหวัดสุพรรณบุรีมีที่ทำการไปรษณีย์โทรเลขที่การสื่อสารแห่งประเทศไทยจัดตั้งขึ้น และดำเนินการเองประจำอำเภอต่างๆ ครบทุกอำเภอรวม 10 แห่ง และประจำตำบลใน 7 ตำบล อีก 7 แห่ง ที่ทำการไปรษณีย์ประจำตำบลที่จัดตั้งขึ้นคือ ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลขป่าเลไลยก์ ที่ทำการไปรษณีย์ทุ่งคอก ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข

ตารางที่ 27 สถานะของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดสุพรรณบุรี ณ วันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2537

การไฟฟ้า ส่วนภูมิภาค	จำนวน ตำบล	จำนวนหมู่บ้าน		จำนวนครัวเรือน		จำนวน งานที่ สำรวจ ปี 2537	งบประมาณ	ระยะเวลา ที่คาดว่าจะ มีไฟฟ้าครบ
		มี ไฟฟ้า	ไม่มี ไฟฟ้า	มีไฟฟ้า	ไม่มี ไฟฟ้า			
เมือง	20	121	-	30,870	485	46	5.6 ล้านบาท	2 ปี
เดิมบางนางบวช	13	115	-	12,614	268	184	5.3 ล้านบาท	2 ปี
บางปลาม้า	14	124	-	12,988	483	26	5.8 ล้านบาท	3 ปี
ศรีประจันต์	9	63	-	12,981	673	13	4 ล้านบาท	3 ปี
สามชุก	7	60	-	11,810	231	13	4.7 ล้านบาท	2 ปี
ดอนเจดีย์	5	43	-	8,420	579	82	17.8 ล้านบาท	3 ปี
ด่านช้าง	7	78	10	11,223	2,071	16	18 ล้านบาท	3 ปี
หนองหญ้าไซ	6	58	1	9,215	1,040	19	16 ล้านบาท	2 ปี
อู่ทอง	13	118	-	17,962	153	25	3.1 ล้านบาท	2 ปี
สองพี่น้อง	15	129	-	20,434	1,175	12	13.5 ล้านบาท	4 ปี
รวม	109	909	11	148,517	7,158	437	120.7 ล้านบาท	

ที่มา : การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดสุพรรณบุรี

เมื่อพิจารณาถึงสภาพการใช้ไฟฟ้า จากข้อมูลในปี 2534 ของสำนักงานการไฟฟ้าภูมิภาคจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ผู้ใช้ไฟฟ้าส่วนใหญ่เป็นผู้ใช้ประเภทที่อยู่อาศัย รองลงมาคือ ธุรกิจขนาดเล็กและหน่วยราชการ รวมแล้วมีผู้ใช้ไฟฟ้า 122,197 ราย โดยที่ผู้ใช้กระแสไฟมากที่สุดคือ ที่อยู่อาศัย และรองลงมาคือ ธุรกิจขนาดเล็กและอุตสาหกรรมขนาดเล็ก ปริมาณการใช้ทั้งหมดเท่ากับ 17,013,097 หน่วย อำเภอที่มีผู้ใช้ไฟฟ้ามากที่สุดคือ อำเภออู่ทอง รองลงมาคือ อำเภอเมือง ส่วนอำเภอที่มีจำนวนรายผู้ใช้ไฟฟ้าน้อยที่สุดคือ อำเภอหนองหญ้าไซ อำเภอที่ใช้กระแสไฟฟ้ามากที่สุดคือ อำเภอเมือง รองลงมาคือ อำเภออู่ทอง และที่ใช้ไฟฟ้าน้อยที่สุดคือ อำเภอหนองหญ้าไซ และในเดือนกุมภาพันธ์ 2537 จำนวนผู้ใช้ไฟเพิ่มขึ้นเป็น 139,605 ราย แต่ประเภทของผู้ที่ใช้ไฟฟ้ายังคงเป็นบ้านที่อยู่อาศัยและกิจการขนาดเล็ก ซึ่งมีสัดส่วนสูงสุดและรองลงมาตามลำดับ

5.4 ระบบประปา

หน่วยงานสำคัญที่รับผิดชอบต่อระบบประปาภายในจังหวัดสุพรรณบุรีคือ การประปาส่วนภูมิภาค โดยมีหน่วยงานแยกไปให้บริการในเขตชุมชนต่างๆ รวม 6 แห่ง โดยมีเขตจ่ายน้ำและอัตราการผลิตต่อวัน ดังตารางที่ 28

ตารางที่ 28 เขตจ่ายน้ำและอัตราการผลิตต่อวัน ของหน่วยจ่ายน้ำ
ที่ขึ้นอยู่กับ การประปาส่วนภูมิภาคจังหวัดสุพรรณบุรี ปี 2536

การประปา	เขตจ่ายน้ำ	อัตราการผลิตต่อวัน (ลูกบาศก์เมตร)
การประปาสุพรรณบุรี	อำเภอเมือง	11,280
	สุขาภิบาลสวนแตง	1,200
	สุขาภิบาลท่าเสด็จ	720
	สุขาภิบาลบางปลาแม่	480
	สุขาภิบาลโคกคราม	720
การประปาอุ้มทอง-สระยายโสม	อำเภออุ้มทอง	3,600
การประปาเดิมบางนางบวช	อำเภอเดิมบางนางบวช	4,320
การประปาศรีประจันต์	อำเภอศรีประจันต์	960
	อำเภอดอนเจดีย์	960
การประปาสามชุก	อำเภอสามชุก	1,920
การประปาด่านช้าง	อำเภอด่านช้าง	2,400
รวม		28,560

ที่มา : สำนักงานการประปาจังหวัดสุพรรณบุรี

นอกจากหน่วยบริการที่ขึ้นอยู่กับ การประปาส่วนภูมิภาคแล้ว ยังมีระบบประปาที่ดำเนินงานโดยเทศบาลอีก 2 แห่ง ซึ่งผลิตน้ำได้เฉลี่ยวันละ 2,700-3,000 ลูกบาศก์เมตร และยังมีระบบประปาของสุขาภิบาลอีก 4 แห่ง ซึ่งให้บริการสำหรับชุมชนที่ไม่ใหญ่นัก เนื่องจากมีอัตราการผลิตที่ยังไม่มากพอนั่นเอง

เมื่อพิจารณาถึงสภาพการใช้น้ำประปาในปัจจุบัน ของจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า อาจมีปัญหาอยู่บ้างสำหรับบางพื้นที่ที่ระบบการส่งน้ำยังไม่ถึง และจากปริมาณการใช้อยู่ในปัจจุบันยังจัดว่าไม่มีปัญหาแต่อย่างใด อาจจะมีปัญหาบ้างก็เฉพาะในฤดูแล้งของบางปี และถ้าหากว่าในอนาคตปริมาณน้ำในแม่น้ำเจ้าพระยาและแม่น้ำท่าจีนมีน้อยลง ก็อาจจะส่งผลกระทบต่อระบบการจ่ายน้ำได้ เพราะแหล่งน้ำที่ใช้ผลิตน้ำประปาส่วนใหญ่มาจากแม่น้ำท่าจีน และอีกส่วนหนึ่งมาจากอ่างเก็บน้ำกระเสียว แหล่งน้ำบาดาล และคลองชลประทาน ดังนั้น ปัญหาจึงไม่ใช่เรื่องเครื่องมือหรือการจัดการแต่อยู่ที่ปริมาณน้ำในแหล่งน้ำธรรมชาตินั่นเอง

6. ประชากร

6.1 จำนวนและโครงสร้างประชากร

จำนวนประชากรของจังหวัดสุพรรณบุรี ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2535 มีทั้งสิ้น 825,451 คน โดยแยกเป็นชาย 406,792 คน และหญิง 419,259 คน ดังปรากฏในตารางที่ 29

เมื่อเทียบกับจำนวนประชากรในปีก่อนจากระยะเวลาเดียวซึ่งมีจำนวน 833,616 คน จะเห็นว่าจำนวนประชากรลดลงจากปี 2534 เท่ากับ 8,165 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 0.98 ในจำนวนประชากร 825,451 คนนี้เป็นประชากรที่อยู่ในเขตเทศบาล (เทศบาลเมืองสุพรรณบุรีและเทศบาลตำบลสองพี่น้อง) จำนวน 43,027 คน หรือประมาณร้อยละ 5.21 ของจำนวนประชากรทั้งหมดในจังหวัด ความหนาแน่นของประชากรในจังหวัดสุพรรณบุรีโดยเฉลี่ยประมาณ 155 คนต่อตารางกิโลเมตร ซึ่งมีความหนาแน่นมากขึ้นเมื่อเทียบกับเมื่อปี 2531 ที่มีความหนาแน่นประมาณ 151.4 คนต่อตารางกิโลเมตร อำเภอที่มีความหนาแน่นของประชากรมากที่สุดคือ อำเภอศรีประจันต์ โดยมีความหนาแน่นประมาณ 360 คนต่อตารางกิโลเมตร ส่วนอำเภอที่มีความหนาแน่นน้อยที่สุดคือ อำเภอด่านช้าง กล่าวคือ มีความหนาแน่นของประชากรประมาณ 44 คนต่อตารางกิโลเมตร เมื่อพิจารณาการกระจุกตัวของประชากรจะพบว่า ประชากรส่วนใหญ่จะมีความหนาแน่นอยู่ในเขตชุมชนเมืองและบริเวณริมแม่น้ำ และเริ่มกระจุกตัวตามแนวเส้นทางรถยนต์มากขึ้นเรื่อย ๆ

ตารางที่ 29 จำนวนประชากรของจังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามเพศและรายอำเภอ ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2535

อำเภอ	ชาย	หญิง	รวม
เมืองสุพรรณบุรี	68,980	72,321	141,301
บางปลาม้า	42,360	44,183	86,543
สองพี่น้อง	61,410	63,572	124,982
อู่ทอง	60,472	61,937	122,409
ดอนเจดีย์	22,401	22,749	45,150
ศรีประจันต์	30,435	32,748	63,183
สามชุก	28,593	30,018	58,611
เดิมบางนางบวช	38,996	40,006	79,002
ด่านช้าง	29,512	28,294	57,806
หนองหญ้าไซ	23,033	23,431	46,464
รวมทั้งจังหวัด	406,192	419,259	825,451

ที่มา : ที่ทำการปกครองจังหวัดสุพรรณบุรี

เมื่อศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงของจำนวนประชากรในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา จะพบว่าประชากรในจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่าประชากรมีจำนวนเพิ่มขึ้นทุก ๆ ปี แต่อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาอัตราการเพิ่มของประชากรในแต่ละปี พบว่าจำนวนประชากรได้เพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดลง และที่แปลกกว่าปีอื่นคือ ปี 2535 จำนวนประชากรกลับลดลง ดังตัวเลขที่ปรากฏอยู่ในตารางที่ 30

ตารางที่ 30 จำนวนประชากรของจังหวัดสุพรรณบุรี ระหว่างปี 2525-2535

หน่วย : คน

ปี พ.ศ.	ชาย	หญิง	รวม	อัตราการเพิ่ม
2525	363,019	371,565	734,584	-
2526	366,692	376,155	742,847	1.12
2527	370,962	380,913	751,875	1.22
2528	384,645	395,058	779,703	3.70
2529	393,012	404,568	797,580	2.29
2530	396,056	407,955	804,051	0.81
2531	399,078	412,257	811,335	0.91
2532	403,498	416,731	820,229	1.11
2533	407,608	420,343	827,951	0.94
2534	409,716	423,900	833,616	0.68
2535	406,792	419,259	825,451	-0.98

ที่มา : กองทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

6.2 ลักษณะและคุณภาพของประชากร

ประชากรในจังหวัดสุพรรณบุรี ประกอบด้วย ประชาชนจากเชื้อชาติซึ่งมีทั้งเชื้อชาติไทย จีน ลาว กระเหรี่ยง และลัวะ เฉพาะเชื้อชาติลาวยังแบ่งออกเป็นลาวพวน อยู่ในเขตอำเภอบางปลาม้า ลาวโซ่งอยู่เขตอำเภอเมืองฯ อุทอง และบางปลาม้า ลาวเวียงอยู่ในเขตอำเภอเมืองฯ เดิมบางนางบวชและอุทอง ส่วนเชื้อชาติกะเหรี่ยงและลัวะอยู่ในเขตอำเภอด่านช้าง ชนเชื้อชาติเหล่านี้ได้มาตั้งหลักแหล่งอยู่ในจังหวัดสุพรรณบุรีเป็นเวลานานร้อยๆ ปีมาแล้ว และปัจจุบันได้ผสมกลมกลืนกับคนเชื้อชาติไทยจนถึงได้ว่าทุกคนก็คือคนไทยนั่นเอง

ถ้าพิจารณาลักษณะและคุณภาพของประชากร โดยรวมจากโครงสร้างอายุของประชากรที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่า ประชากรส่วนใหญ่ของจังหวัดสุพรรณบุรีเป็นประชากรที่อยู่ในวัยกำลังแรงงาน ประชากรในวัยนี้ถือว่าเป็นเครื่องชี้ถึงศักยภาพด้านแรงงานในปัจจุบัน และอาจจะเห็นภาพได้ชัดเจนยิ่งขึ้นเมื่อดูตัวเลขการ

ประมาณการประชากรและกำลังแรงงานปี 2536 โดยสำนักงานสถิติการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งประมาณการว่าในจำนวนประชากรทั้งหมด 835,323 คน เป็นผู้ที่อยู่ในกำลังแรงงาน 479,392 คน คิดเป็นร้อยละ 57.39 ของจำนวนประชากรทั้งหมด และที่มีอายุ 13 ปีขึ้นไปแต่ไม่จัดอยู่ในกำลังแรงงาน เนื่องจากทำงานบ้าน เรียนหนังสือ เป็นผู้สูงอายุหรือไม่สามารถทำงานได้มีจำนวน 129,976 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 15.56 ของจำนวนประชากรทั้งหมด และที่มีอายุต่ำกว่า 13 ปีซึ่งยังไม่อยู่ในวัยกำลังแรงงานมีจำนวน 225,955 คนหรือคิดเป็นร้อยละ 27.05 ของจำนวนประชากรทั้งหมด ดังรายละเอียดในตารางที่ 31

ตารางที่ 31 ประมาณการประชากรและกำลังแรงงานประจำปี 2536

ประชากรและกำลังแรงงาน	จำนวน (คน)	
	รวม	ร้อยละ
ประชากร	835,323	100.00
1. กำลังแรงงาน	497,392	57.39 (100.00)
1.1 ผู้มีงานทำรวม	446,846	96.34
- กำลังแรงงานที่รอดูดูกาล	10,669	2.31
- ผู้มีงานทำ	451,177	97.69
1.2 ผู้ไม่มีงานทำ	17,546	3.66
- ผู้ไม่มีงานทำที่ออกหางานทำ	4,011	22.86
- ผู้ไม่มีงานทำพร้อมที่จะทำงานแต่ไม่ได้ออกหางานทำ	13,535	77.14
2. ผู้มีอายุ 13 ปีขึ้นไปที่ไม่อยู่ในกำลังแรงงาน	129,976	15.56 (100.00)
2.1 ทำงานบ้าน	30,908	23.78
2.2 เรียนหนังสือ	62,349	47.98
2.3 เด็ก คนชรา หรือไม่สามารถทำงานได้	29,349	22.58
2.4 อื่น ๆ	7,370	5.67
3. ผู้มีอายุต่ำกว่า 13 ปี	225,955	27.05 (100.00)

ที่มา : สำนักงานสถิติการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดสุพรรณบุรี

7. บริการด้านสังคม

7.1 การศึกษา

นอกจากการศึกษาจะมีบทบาทสำคัญในการเพิ่มขีดความสามารถหรือประสิทธิภาพให้แก่แรงงานในฐานะที่เป็นปัจจัยสำคัญประเภทหนึ่งในกระบวนการผลิตของระบบเศรษฐกิจแล้ว การศึกษายังมีส่วนสำคัญในการเพิ่มศักยภาพของการพัฒนาในด้านอื่น ๆ อีกหลายประการ เช่น การพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลและครอบครัว การพัฒนาทางด้านสังคม วัฒนธรรม และการเมืองการปกครอง ด้วยเหตุนี้เองที่หน่วยงานซึ่งเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาจะต้องให้ความสำคัญกับภาระหน้าที่นี้ โดยถือว่าการศึกษาเป็นการลงทุนอย่างหนึ่งที่จะต้องจัดไว้ในลำดับต้น

การจัดการศึกษาในจังหวัดสุพรรณบุรี มีทั้งการจัดการในระบบและนอกระบบ รับผิดชอบโดยหลายหน่วยงานทั้งของรัฐและเอกชน ระดับการศึกษาที่จัดประกอบด้วยระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา ซึ่งแยกตามหลักสูตรต่าง ๆ ดังนี้

- 1) หลักสูตรก่อนประถมศึกษา ได้แก่ อนุบาล 1 ปี 2 ปี 3 ปี และชั้นเด็กเล็ก
- 2) หลักสูตรประถมศึกษา (ป.1-ป.6)
- 3) หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1-ม.3)
- 4) หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ (ม.4-ม.6)
- 5) มัธยมปลายสายอาชีพ (ปวช.1-3)
- 6) หลักสูตรอนุปริญญาและเทียบเท่า (ปวท. ปวส.)
- 7) หลักสูตรปริญญาตรี (วท.บ.)

เมื่อพิจารณาภาพรวมของการจัดการศึกษาในปี 2536 ของจังหวัดสุพรรณบุรี ปรากฏว่ามีจำนวนสถานศึกษาในระบบทั้งสิ้น 523 แห่ง เป็นสถานศึกษาของรัฐ 491 แห่ง ของเอกชน 24 แห่ง และท้องถิ่น (เทศบาล) 8 แห่ง มีจำนวนนักศึกษาทั้งสิ้น 141,883 คน มีครู 7,202 คน ส่วนการจัดการศึกษานอกระบบมีทั้งสิ้น 10 แห่ง เป็นของรัฐ 6 แห่ง และของเอกชน 4 แห่ง มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 10,295 คน และมีครู 128 คน ซึ่งรายละเอียดส่วนใหญ่ปรากฏในตารางที่ 3.32

จากตารางที่ 32 จะเห็นได้ว่าทั้งจำนวนสถานศึกษา ครู และนักเรียนมีลักษณะกระจุกตัวอยู่ในอำเภอเมือง ส่วนในอำเภอที่มีสถานศึกษาและครูน้อยกว่าอำเภออื่นๆ คือ อำเภอหนองหญ้าไซ ในขณะที่อำเภอด่านช้างแม้จะมีจำนวนนักเรียนมากกว่าบางอำเภอ แต่ปรากฏว่ามีครูน้อยกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนนักเรียนโดยมีสัดส่วนของนักเรียน 23 คน ต่อครู 1 คน ซึ่งสูงกว่าทุก ๆ อำเภอ

เมื่อพิจารณาถึงข้อมูลทางการศึกษาของจังหวัดสุพรรณบุรีตามต้นสังกัดของสถานศึกษาจากตารางที่ 33 พบว่าสถานศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในสังกัดของสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ (สพช.) โดยมีจำนวนถึง 455 แห่ง หรือประมาณร้อยละ 87 ของจำนวนสถานศึกษาในระบบโรงเรียนทั้งหมดของจังหวัด รองลงมาเป็นสถานศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา และสำนักงานการศึกษาเอกชน (สช.) ตามลำดับ ซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกับกับจำนวนครูและนักเรียน

ถ้าจำแนกนักเรียนในปีการศึกษา 2536 ของจังหวัดสุพรรณบุรีตามระดับการศึกษา ก็จะพบว่า นักเรียนที่เรียนอยู่ในระดับประถมศึกษา มีจำนวนมากที่สุด กล่าวคือ มีนักเรียนที่เรียนในระดับนี้จำนวน 83,717 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 59.02 ของจำนวนนักเรียนในระดับโรงเรียนทั้งหมด รองลงมาเป็นนักเรียนที่เรียนอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและก่อนประถมศึกษา โดยมีจำนวนนักเรียนเท่ากับ 24,182 คน และ 22,005 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 17.05 และ 15.51 ตามลำดับ ส่วนระดับการศึกษาที่มีจำนวนนักเรียนน้อยที่สุดคือระดับอุดมศึกษาซึ่งมีนักเรียนเพียง 300 คนเท่านั้น ดังข้อมูลที่แสดงไว้ในตารางที่ 34

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 32 จำนวนสถานศึกษา ครู นักเรียน ห้องเรียน ในจังหวัดสุพรรณบุรี
ปีการศึกษา 2536 (ในระบบโรงเรียน)

อำเภอ	จำนวน สถานศึกษา	จำนวน ครู	จำนวน นักเรียน	จำนวน ห้องเรียน	อัตราส่วน ครู : นร.	อัตราส่วน ห้อง นร.
เมืองสุพรรณบุรี	87	1,733	34,258	1,155	1 : 20	1 : 30
บางปลาม้า	63	713	11,689	568	1 : 16	1 : 21
สองพี่น้อง	73	985	20,812	813	1 : 21	1 : 25
อู่ทอง	66	922	20,170	760	1 : 22	1 : 26
ดอนเจดีย์	32	413	8,152	341	1 : 20	1 : 24
ศรีประจันต์	41	528	9,020	411	1 : 17	1 : 22
สามชุก	35	516	10,097	408	1 : 20	1 : 25
เดิมบางนางบวช	60	660	11,131	525	1 : 17	1 : 21
ด่านช้าง	38	452	10,570	418	1 : 23	1 : 25
หนองหญ้าไซ	28	280	5,984	271	1 : 21	1 : 22
รวมทั้งจังหวัด	523	7,202	141,883	5,688	1 : 20	1 : 25

ที่มา : สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุพรรณบุรี

ตารางที่ 33 จำนวนสถานศึกษา ครู นักเรียน ห้องเรียน ในจังหวัดสุพรรณบุรี
จำแนกตามสังกัด ปีการศึกษา 2536 (ในระบบโรงเรียน)

สังกัด	จำนวน สถานศึกษา	จำนวน ครู	จำนวน นักเรียน	จำนวน ห้องเรียน	อัตราส่วน ครู : นร.
สปช.	455	4,975	94,900	4,409	1 : 19
สช. (เอกชน)	24	487	12,758	365	1 : 26
กรมสามัญศึกษา	28	1,222	25,450	646	1 : 21
กรมอาชีวศึกษา	3	229	4,517	125	1 : 20
กรมพลศึกษา	2	77	485	13	1 : 6
กรมศาสนา	1	13	187	8	1 : 14
เทศบาล	8	167	3,324	117	1 : 20
กรมศิลปากร	2	32	262	5	1 : 8
รวมทั้งจังหวัด	523	7,202	141,883	5,688	1 : 20

ที่มา : สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุพรรณบุรี

ตารางที่ 34 จำนวนนักเรียน ในระบบโรงเรียนในจังหวัดสุพรรณบุรี
จำแนกตามระดับการศึกษา ปีการศึกษา 2536

ระดับการศึกษา อำเภอ	ก่อนประถม ศึกษา	ประถม ศึกษา	ม.ต้น	ม.ปลาย	อาชีว ศึกษา	อุดม ศึกษา	รวม
เมืองสุพรรณบุรี	4,152	16,265	5,793	1,996	5,752	300	34,258
บางปลาม้า	1,570	7,181	2,508	430	0	0	11,689
สองพี่น้อง	3,977	13,518	2,754	563	0	0	20,812
อู่ทอง	3,203	12,889	3,295	700	83	0	20,170
ดอนเจดีย์	1,533	4,908	1,350	351	0	0	8,152
ศรีประจันต์	1,519	5,504	1,780	217	0	0	9,020
สามชุก	1,665	5,503	2,420	406	103	0	10,097
เดิมบางนางบวช	1,920	6,726	2,102	383	0	0	11,131
ด่านช้าง	1,470	6,957	1,515	375	213	0	10,530
หนองหญ้าไซ	996	4,266	655	67	0	0	5,984
รวมทั้งจังหวัด	22,005	83,717	24,182	5,488	6,151	300	141,843
ร้อยละ	15.51	59.02	17.05	3.87	4.34	0.21	100

ที่มา : คัดแปลงจากข้อมูลของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุพรรณบุรี

หมายเหตุ : ไม่รวมเด็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 3,020 คน และศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดจำนวน 729 คน

7.2 การสาธารณสุข

การสาธารณสุขถือเป็นบริการขั้นพื้นฐานที่สำคัญต่อความเป็นอยู่ของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพอนามัยของประชาชน ซึ่งจะส่งผลต่อไปยังประสิทธิภาพในการทำงาน เพื่อเลี้ยงชีพหรือหารายได้ของประชาชน การลงทุนทางด้านสาธารณสุขจึงควรจะทำควบคู่ไปกับการลงทุนในด้านอื่น ๆ ด้วย

การพิจารณาด้านการสาธารณสุขในที่นี้จะเน้นเฉพาะการจัดตั้งสถานบริการด้านสาธารณสุขและบุคลากรที่ให้บริการในด้านนี้เป็นสำคัญ

1) สถานบริการทางด้านสาธารณสุข ได้แก่ สถานบริการที่เกี่ยวข้องกับการตรวจวินิจฉัยโรค รักษาพยาบาล ให้คำปรึกษา และจำหน่ายยา อันประกอบด้วย โรงพยาบาล สถานีอนามัย สถานพยาบาลหรือคลินิก และร้านขายยา เป็นต้น

ในจังหวัดสุพรรณบุรีมีสถานบริการสาธารณสุขของรัฐบาลอยู่ในทุกอำเภอ โดยในปี 2536 มีจำนวนสถานบริการต่าง ๆ ดังนี้

(1) โรงพยาบาลทั่วไป	2 แห่ง
(2) โรงพยาบาลชุมชน	8 แห่ง
(3) โรงพยาบาลสาขา	2 แห่ง
(4) ศูนย์บริการสาธารณสุขของเทศบาล	2 แห่ง
(5) สถานีอนามัย	135 แห่ง

ส่วนสถานบริการสาธารณสุขที่จัดตั้งและดำเนินการโดยเอกชน มีจำนวน
ของสถานบริการที่แยกตามประเภทต่าง ๆ ได้ดังนี้

(1) โรงพยาบาล	9 แห่ง
(2) คลินิกแพทย์ (ทั่วไป)	52 แห่ง
(3) สถานผดุงครรภ์	26 แห่ง
(4) คลินิกทันตแพทย์	14 แห่ง
(5) ร้านขายยาแผนปัจจุบัน	44 แห่ง
(6) ร้านขายยาที่มีเภสัชกร	6 แห่ง
(7) ร้านขายยาแผนปัจจุบัน เฉพาะยาบรรจสำเร็จที่ไม่ใช่ยาอันตราย	105 แห่ง
(8) ร้านขายยาแผนโบราณ	63 แห่ง
(9) ร้านขายยาบรรจสำเร็จสำหรับสัตว์	2 แห่ง
(10) สถานที่ผลิตยาแผนโบราณ	8 แห่ง

ส่วนรายละเอียดเกี่ยวกับสถานบริการสาธารณสุข อาจพิจารณาได้จากข้อมูลในตารางที่ 35
ถึงตารางที่ 36

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 35 รายชื่อโรงพยาบาลของรัฐและจำนวนเตียงคนไข้ ในจังหวัดสุพรรณบุรี ปี 2536

รายชื่อโรงพยาบาล	ประเภท	จำนวนเตียงคนไข้
1. เจ้าพระยายมราช	โรงพยาบาลทั่วไป	368
2. สมเด็จพระสังฆราช	โรงพยาบาลทั่วไป	185
3. อุ้มทอง	โรงพยาบาลชุมชน	60
4. สามชุก	โรงพยาบาลชุมชน	30
5. เดิมบางนางบวช	โรงพยาบาลชุมชน	30
6. ด่านช้าง	โรงพยาบาลชุมชน	60
7. ศรีประจันต์	โรงพยาบาลชุมชน	30
8. ดอนเจดีย์	โรงพยาบาลชุมชน	30
9. บางปลาม้า	โรงพยาบาลชุมชน	30
10. หนองหญ้าไซ	โรงพยาบาลชุมชน	10
11. บางใหญ่	โรงพยาบาลสาขา	5
12. พระธรรมปัญญาจารย์	โรงพยาบาลสาขา	10
รวม		848

ที่มา : สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุพรรณบุรี

ตารางที่ 36 รายชื่อโรงพยาบาลเอกชนและจำนวนเตียงคนไข้ ในจังหวัดสุพรรณบุรี ปี 2536

ชื่อโรงพยาบาล	จำนวนเตียงคนไข้	ที่ตั้ง
1. โรงพยาบาลศุภมิตร	101	อำเภอเมือง
2. วินิจฉัยคลินิก	26	อำเภอเมือง
3. เทวพรคลินิก	26	อำเภอเมือง
4. ศูนย์โรคตา	26	อำเภอเมือง
5. สองแพทย์คลินิก	8	อำเภอเมือง
6. โรงพยาบาลปิยะราษฎร์	26	อำเภออุ้มทอง
7. กนกพรโพลีคลินิก	10	อำเภออุ้มทอง
8. สามชุก-เศรษฐกิจ	10	อำเภอสามชุก
9. สำเร็จการแพทย์	5	อำเภอเดิมบางฯ
รวม	238	

ที่มา : สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุพรรณบุรี

ตารางที่ 37 สถานือนามัยตำบลในเขตจังหวัดสุพรรณบุรี แยกเป็นรายอำเภอ ปี 2536

อำเภอ	จำนวนสถานือนามัย (แห่ง)	จำนวนเจ้าหน้าที่ (คน)
เมืองสุพรรณบุรี	21	73
บางปลาม้า	14	27
สองพี่น้อง	17	49
อู่ทอง	8	25
ดอนเจดีย์	9	14
ศรีประจันต์	11	36
สามชุก	18	48
เดิมบางนางบวช	16	50
ด่านช้าง	14	15
หนองหญ้าไซ	7	25
รวม	135	362

ที่มา : สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุพรรณบุรี

หมายเหตุ : สถานือนามัยเป็นสถานที่ตรวจและรักษาเท่านั้น โดยไม่มีเตียงสำหรับให้บริการแก่คนไข้แต่อย่างใด

เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2534 พบว่า โรงพยาบาลของรัฐไม่ได้เพิ่มขึ้น แต่จำนวนเตียงคนไข้เพิ่มขึ้น 53 เตียง สถานือนามัยเพิ่มขึ้น 3 แห่ง ส่วนโรงพยาบาลเอกชนมีจำนวนแห่งเท่าเดิมเช่นกัน แต่จำนวนเตียงเพิ่ม 80 เตียง คลินิกแพทย์ทั่วไปเพิ่มขึ้น 2 แห่ง คลินิกทันตแพทย์เพิ่มขึ้น 1 แห่ง สถานผดุงครรภ์เพิ่มขึ้น 7 แห่ง สถานผลิตยาแผนโบราณเพิ่มขึ้น 1 แห่ง ในขณะที่ร้านขายยาลดลงถึง 90 แห่ง

2) บุคลากรทางด้านสาธารณสุข บุคลากรทางด้านสาธารณสุขในที่นี้หมายถึงผู้ที่มีหน้าที่ในการตรวจรักษาพยาบาลหรือให้บริการด้านสาธารณสุขอนามัยแก่ประชาชนโดยตรง ไม่รวมเจ้าหน้าที่ในแผนกอื่นที่ไม่ได้เกี่ยวข้องโดยตรง ดังนั้น บุคลากรทางด้านสาธารณสุขหรือบุคลากรแพทย์จึงได้แก่ แพทย์ทั่วไป ทันตแพทย์ พยาบาล ทัศนิกบาล ผดุงครรภ์ พนักงานอนามัย และเภสัชกร

เมื่อนับจำนวนบุคลากรทางการแพทย์ในปี 2536 พบว่ากลุ่มที่มีจำนวนมากที่สุดคือ พยาบาล รองลงคือผดุงครรภ์และพนักงานอนามัย และเมื่อเปรียบเทียบกับปี 2534 พบว่า โดยภาพรวมแล้วจำนวนบุคลากรทางการแพทย์เพิ่มขึ้น แต่เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า จำนวนแพทย์ลดลงจาก 82 คน เหลือเพียง 78 คน และเมื่อเทียบจำนวนประชากรต่อบุคลากรทางการแพทย์ 1 คน พบว่า จำนวนประชากรต่อบุคลากรแพทย์ลดจากปี 2534 ยกเว้นสัดส่วนของประชากรต่อแพทย์ทั่วไป และสัดส่วนของประชากรต่อ

รายละเอียดพบว่า จำนวนแพทย์ลดลงจาก 82 คน เหลือเพียง 78 คน และเมื่อเทียบจำนวนประชากรต่อบุคลากรทางการแพทย์ 1 คน พบว่า จำนวนประชากรต่อบุคลากรแพทย์ลดลงจากปี 2534 ยกเว้นสัดส่วนของประชากรต่อแพทย์ทั่วไป และสัดส่วนของประชากรต่อทันตแพทย์ (แม้ว่าสัดส่วนของประชากรต่อทันตแพทย์จะลดลงในปี 2535) ที่มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นซึ่งหมายความว่าแพทย์ทั่วไปและทันตแพทย์ต้องรับภาระมากขึ้นนั่นเอง (ดูตารางที่ 38)

ตารางที่ 38 จำนวนบุคลากรทางการแพทย์ของจังหวัดสุพรรณบุรี ปี 2534-2536

หน่วย : คน

ประเภท บุคลากร	2534		2535		2536	
	จำนวน	อัตราส่วน:ประชากร	จำนวน	อัตราส่วน:ประชากร	จำนวน	อัตราส่วน:ประชากร
แพทย์ทั่วไป	82	1 : 10,137	78	1 : 10,969	78	1 : 10,707
ทันตแพทย์	27	1 : 30,785	28	1 : 29,773	27	1 : 30,932
พยาบาล	607	1 : 1,369	682	1 : 1,222	769	1 : 1,086
ทันตภิบาล	12	1 : 69,267	16	1 : 52,101	18	1 : 46,398
ผดุงครรภ์	166	1 : 5,007	265	1 : 3,146	221	1 : 3,779
พนักงานอนามัย	134	1 : 6,203	209	1 : 3,989	204	1 : 4,094
เภสัชกร	27	1 : 30,785	28	1 : 29,773	22	1 : 37,962

ที่มา : สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุพรรณบุรี

8. การจัดตั้งศูนย์ราชการจังหวัดสุพรรณบุรีแห่งใหม่

จากสภาพปัญหาของการกระจายตัวของหน่วยราชการต่าง ๆ ในจังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งทำให้ยากแก่การประสานงาน และไม่สะดวกแก่ประชาชนในการติดต่อราชการ ประกอบกับความคับแคบของหน่วยงานเดิม ซึ่งไม่สะดวกในการปฏิบัติงาน และไม่สามารถขยายพื้นที่เพื่อก่อสร้างอาคารสำนักงานตามงบประมาณที่ได้รับได้ สำนักผังเมืองได้ประมวลปัญหาดังกล่าวและได้วิเคราะห์ถึงความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของสถานที่ที่จะตั้งศูนย์ราชการแห่งใหม่ไว้ 3 แห่ง หลังจากได้สำรวจข้อมูลต่างๆ แล้วเห็นว่า สถานที่ที่เหมาะสมที่สุดคือบริเวณที่สาธารณประโยชน์ดอนยางแย้ ร่วมกับวัดยางแย้ และวัดชีป่าซึ่งเป็นวัดร้าง รวมเนื้อที่ประมาณ 175 ไร่ อยู่ในเขตตำบลสนามชัย อำเภอเมืองสุพรรณบุรี อยู่ห่างจากศาลากลางจังหวัดแล้วปัจจุบันประมาณ 3.5 กิโลเมตร ตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 340 ไปทางอำเภอศรีประจันต์

สถานที่ที่เป็นศูนย์ราชการแห่งใหม่นี้ จะเป็นที่ตั้งของหน่วยราชการที่สำคัญหลายแห่ง ได้แก่ ศาลากลางจังหวัด หอประชุมจังหวัด ศาลจังหวัด สำนักงานอัยการ สถานีตำรวจภูธร สำนักงานการสื่อสารแห่งประเทศไทย สำนักงานองค์การโทรศัพท์ สำนักงานการไฟฟ้า

ส่วนภูมิภาค สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด วิทยาลัยนาฏศิลป์ วิทยาลัยพยาบาล โรงเรียนครุแห่งชาติ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เป็นต้น ซึ่งขณะนี้มีบางหน่วยงานที่ก่อสร้างและเปิดดำเนินการแล้วคือ วิทยาลัยนาฏศิลป์ และที่กำลังก่อสร้างและจะเปิดดำเนินการในเร็วๆ นี้คือ วิทยาลัยพยาบาล ส่วนหน่วยงานอื่นๆ นั้น ขณะนี้ได้ออกแบบเป็นที่เรียบร้อยแล้ว กำลังอยู่ในระหว่างการจัดเตรียมปรับพื้นที่และดำเนินการก่อสร้างในอันดับต่อไป

นอกจากจะมีการจัดตั้งศูนย์ราชการแห่งใหม่ที่ตอนข้างแย้แล้วยังมีโครงการจัดตั้งส่วนราชการแห่งใหม่ของจังหวัดสุพรรณบุรีอีกที่หนึ่งคือ บริเวณที่ดินสาธารณประโยชน์บ้านโพธิ์เขียวหมู่ที่ 4 ตำบลทับตี่เหล็ก อำเภอเมืองสุพรรณบุรี ห่างจากตัวเมืองสุพรรณบุรีไปทางใต้ (ถนนเก้าห้อง) ประมาณ 2 กิโลเมตรเศษ ซึ่งบริเวณนี้จะเป็นสถานที่ก่อสร้างส่วนราชการในสังกัด กระทรวงสาธารณสุข และส่วนราชการนอกสังกัดกระทรวงสาธารณสุขอีกส่วนหนึ่ง หน่วยราชการสังกัดกระทรวงสาธารณสุขที่จะมาก่อสร้างในที่แห่งใหม่นี้ ได้แก่ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด (ประมาณ 20 ไร่) วิทยาลัยการสาธารณสุขภาคตะวันตก (ประมาณ 80 ไร่) วิทยาลัยเทคโนโลยีทางการแพทย์และสาธารณสุข (ประมาณ 70 ไร่) ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพเขต 2 ซึ่งประกอบด้วย โรงพยาบาลอนามัยแม่และเด็กกับวิทยาลัยพยาบาลและผดุงครรภ์ (ประมาณ 40 ไร่) ส่วนราชการนอกสังกัดกระทรวงสาธารณสุขที่จะมาตั้งในบริเวณนี้ ได้แก่ ศาลคดีเยาวชนและครอบครัว (ประมาณ 20 ไร่) โรงเรียนสอนคนตาบอด (ประมาณ 30 ไร่) และสำนักงานพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (ประมาณ 50 ไร่) รวมเนื้อที่ทั้งสิ้นประมาณ 300 ไร่เศษ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข
แบบสอบถาม

ตอนที่ 1

1. ที่อยู่ ชื่อหมู่บ้าน ..... หมู่ที่ ..... ตำบล.....
อำเภอ .....
2. เพศ ชาย หญิง
3. อายุ ..... ปี
4. สถานภาพสมรส .....
5. จำนวนสมาชิกในครอบครัว ..... คน
6. ระดับการศึกษาของท่าน
 ไม่ได้รับการศึกษา   อาชีวศึกษา
 ประถมศึกษา   ปริญญาตรี
 มัธยมศึกษาตอนต้น   อื่น ๆ ระบุ .....
- มัธยมศึกษาตอนปลาย
7. อาชีพหลักของท่าน
 เกษตรกรรม   รับราชการ
 ค้าขาย   รับจ้าง
 อื่น ๆ ระบุ .....
8. รายได้ของท่าน ..... บาทต่อเดือน
9. รายได้รวมของครอบครัวท่าน ..... บาทต่อเดือน

ตอนที่ 2

1. เมื่อเจ็บป่วยท่านใช้วิธีการรักษาแบบใดเป็นลำดับแรก
 รักษาเอง ซื้อยากินเอง
 รักษาที่หมอมพระ แพทย์แผนโบราณ
 รักษาที่สถานบริการของรัฐ
 รักษาที่สถานบริการของเอกชน คลินิก

2. สถานพยาบาลประเภทใดที่ใช้บริการเป็นประจำเมื่อเจ็บป่วย
- สถานีอนามัย
  - โรงพยาบาลของรัฐ
  - สถานพยาบาลของเอกชน, คลินิก
  - อื่นๆ ระบุ .....
3. เพราะเหตุใดท่านจึงเลือกใช้สถานพยาบาลดังกล่าว
- .....
- .....
- .....
4. ถ้ามีการจัดตั้งสถานพยาบาลภายในตำบลของท่าน ท่านต้องการสถานพยาบาลในลักษณะใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- เปิดบริการตลอด 24 ชม.
  - สถานพยาบาลที่อยู่ใกล้บ้าน ระยะทางไม่ไกล
  - สถานพยาบาลที่สามารถเดินทางไปใช้บริการได้สะดวก
  - มีแพทย์เป็นผู้ให้การรักษา
  - เจ้าหน้าที่ของสถานพยาบาลมีอัธยาศัยดี
  - มีความพร้อมในเรื่องของยาและเครื่องมือแพทย์
  - เก็บค่ารักษาพยาบาลราคาถูก
  - มีการให้ความรู้ในเรื่องของการดูแลสุขภาพ
  - มีเจ้าหน้าที่ออกไปเยี่ยมประชาชนตามบ้าน
  - อื่นๆ ระบุ .....
5. ตามความคิดเห็นของท่าน ท่านมีความต้องการ, สะดวกในการเดินทางไปสถานพยาบาลในระยะทาง ..... กม. จากบ้านของท่าน ใช้เวลาเดินทางประมาณ ..... และท่านสะดวกที่จะเดินทางโดย
- เดินเท้า
  - รถยนต์, รถเครื่องส่วนตัว
  - รถรับจ้าง, รถประจำทาง

ตอนที่ 3

1. ท่านเคยมารับการรักษาหรือรับบริการจากสถานอนามัยหรือไม่
  - ไม่เคย (ข้ามไปตอบข้อ 5)
  - เคยเป็นประจำ
  - นาน ๆ ครั้ง
2. วิธีที่ท่านใช้เดินทางไปสถานอนามัย .....
3. เดินทางจากบ้านไปสถานอนามัยใช้เวลา .....
4. สาเหตุที่ท่านมาใช้บริการสถานอนามัยเพราะ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
  - สถานอนามัยอยู่ใกล้บ้าน
  - เดินทางมาสถานอนามัยสะดวกกว่าไปสถานพยาบาลอื่น
  - อาการป่วยไม่รุนแรง
  - เจ้าหน้าที่อภัยาศัยดี บริการดี
  - เจ้าหน้าที่รักษา
  - ยาและเครื่องมือดี
  - มีบริการรักษาพยาบาลฟรี, ราคาถูก
  - อื่น ๆ ระบุ .....
5. สำหรับท่านที่ไม่เคยไปใช้บริการที่สถานอนามัย สาเหตุที่ท่านไม่ไปใช้บริการสถานอนามัยเพราะ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
  - มีสถานพยาบาลอื่นอยู่ใกล้บ้าน
  - เดินทางไปสถานอนามัยไม่สะดวก
  - อาการป่วยรุนแรง
  - เจ้าหน้าที่อภัยาศัยไม่ดี
  - เจ้าหน้าที่รักษาไม่เก่ง
  - ไม่เชื่อถือคุณภาพของยาและเครื่องมือ
  - อื่น ๆ ระบุ .....

ประวัติผู้เขียน

นางสาวทัศนวลัย จารณศรี เกิดวันที่ 14 ธันวาคม พ.ศ. 2513 ภูมิลำเนา กรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับสอง) สาขาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในปีการศึกษา 2536 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรการวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต ทางด้านสาขาการวางผังเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษาเดียวกัน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย